

Resumé af Foranalyse for den tekniske implementering af Resource Description and Access (RDA) i Danmark [1]

29/10/2021

**DBC
D1G1TAL**

Indholdsoversigt

Resumé.....	3
Indledning.....	3
Princip for implementeringsscenariet.....	3
Nyt regelsæt og ny datamodel.....	3
VERA, det nationale autoritetsdatarepositorium.....	3
Konsekvenser for biblioteksinfrastrukturen.....	4
Vilkår og risici ved det valgte implementeringsscenarie.....	4
Afsluttende bemærkning.....	4
Rapportens bilag.....	5

Resumé

Indledning

RDA foranalysen er opdelt i to trin, hvor det første har til formål at:

fastlægge implementeringsscenariet for RDA i Danmark herunder beskrive de indholdsmæssige forudsætninger, der er nødvendige for udførelse af trin 2

Heri indgår en vurdering af forbundne risici ved det valgte implementeringsscenarie.

Forudsætningerne for igangsætning af RDA, hvor opgaven skal løses i Slots- og Kulturstyrelsen (SLKS), er som ønsket også beskrevet på et niveau, hvor arbejdet kan prisfastsættes, og indgår som bilag til rapporten.

Rapporten, som her sammenfattes, er resultatet af RDA foranalysens trin 1.

Princip for implementeringsscenariet

Det valgte implementeringsscenarie er en absolut minimumsimplicitering, og det helt grundlæggende og bærende princip for scenariet er at:

Implementeringen af RDA sker selektivt, så vi i Danmark udnytter de nye muligheder, RDA giver, men undlader at implementere de dele af RDA, der ikke vil tilføre os merværdi.

Nyt regelsæt og ny datamodel

Med indførelsen af RDA i Danmark vil bibliografiske materialer fremover blive registreret efter et nyt regelsæt og en ny datamodel: DBC, de danske folkebiblioteker og en del af Det kgl. Bibliotek vil registrere udvalgte typer af data i selvstændige autoritetsposter.

Autoritetsposter er poster, som indeholder fx. autoritative navneformer eller titler og evt. yderligere oplysninger om den beskrevne entitet.

Udbredelse af modellen til flere biblioteker og institutioner, herunder de resterende dele af Det kgl. Bibliotek vil følge.

Indledningsvist indføres modellen for værker og deres ophav, men der er mulighed for at skalere op med flere typer efter behov.

Anvendelse af autoritetsposter vil være selektiv, både for nye registreringer og ved retrospektiv behandling af eksisterende data.

Registrering af bibliografiske materialer efter den nye model er med til at optimere søgemulighederne for slutbrugere, og understøtter generelt bedre den værkpræsentation og funktionalitet, man ønsker i biblioteksgrænseflader og apps. Den nye metode sikrer herudover en højere grad af konsistens og en mere effektiv arbejdsgang i arbejdet med at vedligeholde bibliotekernes metadata.

VERA, det nationale autoritetsdatarepositorium

Autoritetsposterne oprettes og lagres i et nyt nationalt autoritetsdatarepositorium, VERA, der etableres som en del af den fælles biblioteksinfrastruktur (FBI) til at varetage og håndtere arbejdet med samskabelse og fælles anvendelse af autoritetsdata. VERA vil således være omdrejningspunktet i udbredelsen og anvendelsen af autoritetsdata i Danmark.

Første version af VERA er scopet, så det understøtter implementeringen af RDA i Danmark med mulighed for en gradvis implementering af yderligere indhold og funktionalitet i takt med behovet herfor.

Der er i VERA 1.0 fokus på dataskabelse og vedligehold, idet al fremtidig brug af VERA forudsætter en tilstrækkelig kritisk masse samt validt dataindhold.

Biblioteker og institutioner, der indgår i folkebibliotekernes katalogiseringssamarbejde, vil kunne producere til og

genbruge data direkte fra VERA, idet produktionsmiljøet i FBI interagerer direkte med de respektive biblioteks- og katalogiseringssystemer.

Indhold fra VERA vil kunne eksporteres og formidles via eksisterende services i FBI, herunder eksport til Det Kgl. Bibliotek (KB). Dette forudsætter dog at der etableres en konvertering mellem de respektive formater i VERA og KBs bibliotekssystem, Alma. Fuld integration mellem VERA og Alma indgår ikke i implementeringsscenarioet.

Konsekvenser for biblioteksinfrastrukturen

Ændringerne i registreringerne er usynlige forstået på den måde, at registreringerne af de bibliografiske materialer vil få indflettet indhold fra autoritetsposterne, når de forlader produktionsmiljøet i FBI. RDA nødvendiggør på den måde ikke et skift af datamodel i det øvrige FBI. Af samme grund medfører RDA ikke behov for ændring i den eksisterende datamodel for FBS-bibliotekerne, den såkaldte påhængspostmodel, ligesom folkebibliotekernes regler for opstilling ikke påvirkes af skiftet.

Samspil med registreringer efter de hidtidige regler og samspil med udenlandske importerede registreringer, skal så vidt muligt sikres i FBI.

Implementeringsscenarioet giver ikke anledning til andre arkitektoniske ændringer i FBI.

Efterfølgende ændringer vil kunne implementeres indenfor rammerne af FBI.

Vilkår og risici ved det valgte implementeringsscenario

RDA i flere udlægninger

Implementeringsscenarioet indebærer, at vi reelt kommer til at indføre RDA i flere udlægninger, fordi Fag, Forsknings- og Uddannelsesbibliotekerne (FFU) vil importere poster fra udlandet, som i højere grad afspejler det fulde RDA.

Samspil med eksisterende data

Lykkes det ikke i tilstrækkelig grad at sikre samspil mellem eksisterende registreringer, som er katalogiseret efter det gamle regelsæt og nye registreringer, vil det kunne opleves som et brud i grænseflader og apps.

Nyt katalogiseringsniveau

Indførelse af RDA medfører nye nationalbibliografiske niveauer for registreringerne. Der vil kunne opstå behov for evaluering af disse.

Nye kompetencekrav

RDA's datamodel og indførelsen af autoritetsposter stiller nye krav til medarbejderne i de katalogiserende biblioteker og institutioner.

Succesfuld oplæring og tilstrækkelig kompetenceudvikling er en forudsætning for anvendelsen af VERA og dermed udbredelsen af autoritetsposterne.

Produktivitetsfald

Der vil kunne opstå et fald i produktivitet og effektivitet i en opstartsperiode, hvor de nye regler inkorporeres, ny praksis fastlægges og arbejdsprocesser og -flows strømlines.

Afsluttende bemærkning

I forbindelse med godkendelsen af det valgte implementeringsscenario og inden påbegyndelse af RDA foranalysens trin 2, skal der træffes beslutning om

- hvorvidt det ønskes at VERA 1.0 gøres direkte og offentlig tilgængelig og indholdet udstilles i en webbaseret brugergrænseflade målrettet slutbrugere
- hvorvidt der for at tilgodese Det Kgl. Biblioteks behov ved dataimport fra VERA skal implementeres en konvertering mellem det format, der anvendes i VERA, og det format, der anvendes i Det Kgl. Biblioteks system, Alma

Rapportens bilag

Bilag [1] – bibliografiske specifikationer
oversigt over nødvendige specifikationer og standarder

Bilag [2] – arven fra BIR
og dens betydning i indeværende implementeringsscenario

Bilag [3] – udenlandske erfaringer med implementering af RDA

Bilag [4] - indholdsmæssige forudsætninger
uddybning af disse og af behov i forhold til omlægning af den nationalbibliografiske opgave.
Beskrevet på et niveau, der sikrer at intentionerne bag er tydelige, og at der sikres en fælles forståelse

Bilag [5] – oversigt over relationer
mellem entiteter i VERA, fra bibliografiske poster til autoritetsposter, samt bibliografiske poster imellem

Bilag [6] - tabel over VERA-versioner med funktionalitet, interessentgrupper og målsætning

Bilag [7] – teknisk implementering af VERA 1.0

Bilag [8] – implementeringsopgaver i FBI

**Foranalyse for den tekniske
implementering af Resource Description
and Access (RDA) i Danmark [1]**

29/10/2021

**DBC
D1G1TAL**

Indholdsoversigt

Indledning	3
Rapportens opbygning.....	3
Rapportens bilag.....	3
Implementeringsscenario for RDA i Danmark	5
Principper for implementeringen	5
Implementeringsscenariet i punktform	5
Indholdsmæssige forudsætninger for implementeringsscenariet	7
Entitetstyper i det nationale autoritetsdatarepositorium, VERA.....	7
Relationer mellem entiteter	7
Ændringer i de bibliografiske poster	8
Opstilling i danske folkebiblioteker	8
VERA 1.0 – første version af et nationalt autoritetsdatarepositorium	9
Dataindhold i VERA.....	9
VERA ID.....	9
Arkitektur for VERA.....	9
Datamodel i VERA	11
VERA entity management	12
VIAF (Virtual International Authority File).....	13
Teknisk implementering af VERA 1.0	14
VERA 0.7 – etablering og integration i DBCs interne produktion	14
VERA 0.8 - Det Kgl. Bibliotek m.fl. kan hente og bruge autoritetsdata fra VERA	14
VERA 0.9 - integreres i katalogiseringsfællesskabet mellem DBC og BiblioteksCenter for Integration (BCI) ...	15
VERA 1.0 - integreres i katalogiseringsfællesskabet mellem DBC og folkebibliotekerne	15
Yderligere udvikling af VERA	15
Implementeringsopgaver i FBI	17
Vilkår og risici ved det valgte implementeringsscenario	18

Indledning

Af "Specifikation vedrørende KOMBIT A/S foranalyse for den tekniske implementering af Resource Description and Access (RDA) i Danmark" fremgår at DBC af KOMBIT er blevet bestilt til at levere en foranalyse, der skal gøre rede for, hvad den tekniske implementering af de nye katalogiseringsregler, Resource Description and Access (RDA) og det nationale autoritetsdatarepositorium (VERA), omkostningsmæssigt vil indebære.

RDA foranalysen er opdelt i to trin, hvor det første har til formål at:

fastlægge implementeringsscenariet for RDA i Danmark herunder beskrive de indholdsmæssige forudsætninger, der er nødvendige for udførelse af trin 2

Baggrunden for denne opdeling er, at budget og roadmap for den tekniske implementering af RDA nødvendigvis skal bero på et grundlag, som ved aftalens indgåelse ikke var klarlagt. Det er dette grundlag, som indeværende rapport leverer.

Der indgår herudover en vurdering af forbundne risici ved det valgte implementeringsscenario.

Styregruppen for RDA foranalysen har ydermere bedt om, at eventuelle forudsætninger for igangsætning af RDA, hvor opgaven ellers skal løses i Slots- og Kulturstyrelsen (SLKS), også skal indgå beskrevet og skal prisfastsættes. Beskrivelse på et niveau der sikrer, at en prisfastsættelse kan finde sted, er vedlagt denne rapport som bilag 1.

Rapportens opbygning

Rapportens hovedafsnit indeholder en beskrivelse af implementeringsscenariet og de forudsætninger og valg, der ligger til grund for det.

Implementeringen af RDA og VERA kan belyses og forstås fra tre forskellige vinkler.

Dels RDAs indholdsmæssige konsekvenser for metadata og datamodel, idet regelsættets konsekvenser for metadataindhold og -struktur (datamodel) i registreringerne har indflydelse på alle de processer, der er etableret omkring dataskabelse, dataprocessering og datahåndtering i biblioteksinfrastrukturen i Danmark (FBI).

Dels udbredelsen af RDAs datamodel i form af autoritetsdata i Danmark og dermed implementeringsomfanget af VERA.

Omfanget af biblioteker, institutioner og organisationer, der vil producere, bruge eller genbruge autoritetsdata, har direkte betydning for, hvor "bred" den tekniske implementering skal være i form af systemunderstøttelse.

Sidst men ikke mindst niveauet for den tekniske implementering i biblioteksinfrastrukturen.

Graden af implementering i Databrønden har direkte betydning for, hvor "dyb" den tekniske implementering skal være i form af IT-infrastrukturelle ændringer.

For at vurdere omfanget af den tekniske implementering er det derfor nødvendig at have truffet en række afgørelser og fastlagt ovennævnte elementer i et implementeringsscenario, der beskriver de enkelte dele i så tilstrækkelig grad, at det er muligt at give et budget for de indeholdte opgaver.

Scenariet bygger på den slutindstilling om RDA, der kom fra Bibliografisk Råd (BIR) i 2019 men uddybet, udbygget og tilpasset, hvor det har været nødvendigt.

Se bilag 2.

I rapportens andet afsnit redegøres for vilkår for og mulige risici ved det valgte implementeringsscenario.

Rapportens bilag

Til rapporten hører følgende bilag:

Bilag 1 Bibliografiske specifikationer
oversigt over nødvendige specifikationer og standarder

Bilag 2 Arven fra BIR
og dens betydning i indeværende implementeringsscenario

Bilag 3 Udenlandske erfaringer med implementering af RDA

Bilag 4 Indholdsmæssige forudsætninger

uddybning af disse og af behov i forhold til omlægning af den nationalbibliografiske opgave.

Beskrevet på et niveau, der sikrer at intentionerne bag er tydelige, og at der sikres en fælles forståelse

Bilag 5 Oversigt over relationer

mellem entiteter i VERA, fra bibliografiske poster til autoritetsposter, samt bibliografiske poster imellem

Bilag 6 Tabel over VERA-versioner med funktionalitet, interessentgrupper og målsætning

Bilag 7 Teknisk implementering af VERA 1.0

Bilag 8 Implementeringsopgaver i FBI

Implementeringsscenarie for RDA i Danmark

Implementering af det nye katalogiseringsregelsæt, RDA, i Danmark indebærer dels overgangen til det nye regelsæt, og dels overgangen til en ny datamodel i registreringerne af de bibliografiske materialer til de danske nationalbibliografier.

RDA indeholder regler for, hvordan man som bibliografisk institution katalogiserer et materiale ved udover at registrere selve materialet (i såkaldt bibliografiske poster), også registrerer de forskellige entiteter fx værket eller ophavet, som er repræsenteret i materialet (i autoritetsposter), og forbinder disse registreringer med relationer.

De mest åbenlyse fordele ved at indføre RDA og den ny datamodel er, at det bedre understøtter slutbrugernes krav til søgning, og den værktøjspræsentation man ønsker i grænsefladerne. Således svarer metadata og metadatastrukturen bedre overens med de slutbrugervendte grænsefladers behov.

Herudover sikres en højere grad af datakonsistens og efter implementeringsfasen en mere effektiv arbejdsgang i arbejdet med at vedligeholde bibliotekernes metadata.

Registrering af entiteter og deres relationer kan ydermere medvirke til at understøtte inspiration såvel som navigation i grænseflader og apps.

Danmark adskiller sig fra de fleste andre lande ved at have en national biblioteksinfrastruktur, der understøtter det samlede samarbejdende biblioteksvæsen. I implementeringsscenariet er der derfor bygget på allerede eksisterende principper for samarbejde – herunder principperne for brug og genbrug af metadata på tværs af biblioteker og institutioner.

For udenlandske erfaringer se bilag 3.

Principper for implementeringen

- Implementeringen af RDA sker selektivt, så vi i Danmark udnytter de nye muligheder i RDA men undlader at implementere de dele af RDA, der ikke vil tilføre os merværdi. Der skiftes dermed fokus fra konsekvent brug af RDA til en pragmatisk tilgang
- Indholdsmæssige ændringer vurderes i forhold til påkrævede ændringer i de tekniske lag med henblik på at begrænse omfanget af tekniske ændringer. Der er dermed tale om en teknisk minimumsimplicitering
- Hvor det er muligt, vælges skalerbare løsninger
- Biblioteker og institutioner, som importerer poster efter andre RDA-profiler end den danske kan fortsat gøre det

Implementeringsscenariet i punktform

Indledningsvist gives i punktform et overblik over de vigtigste elementer i implementeringsscenariet.

- Med indførelsen af RDA vil bibliografiske materialer fremover blive registreret efter et nyt regelsæt
- Samspil med registreringer efter de hidtidige regler sikres så vidt muligt i biblioteksinfrastrukturen
- Implementeringen af RDA medfører ikke behov for ændring i folkebibliotekernes regler for opstilling
- Implementeringen af den nye datamodel i registreringerne medfører ikke behov for ændring i den nuværende påhængsmodel for FBS-bibliotekerne m.fl.
- Med RDA indføres registrering og brug af autoritetsposter for i første omgang entitetstyperne personer, korporationer og værker

- De bibliografiske poster, som rummer registreringerne af de bibliografiske materialer, vil kunne indeholde relationer til autoritetsposter, ligesom autoritetsposterne vil kunne indeholde relationer til hinanden
- De bibliografiske poster vil når de eksporteres fra produktionsmiljøet i FBI få indflettet indhold fra relaterede autoritetsposter, og RDA skaber således ikke behov for et skift af datamodel i displaybrønden i FBI
- Autoritetsposter oprettes, lagres i og udveksles fra det nationale autoritetsdatarepositorium, VERA
- VERA etableres som en del af FBI med direkte understøttelse af katalogisering for de biblioteker og institutioner, der indgår i det eksisterende katalogiseringssamarbejde
- Autoritetsposter kan oprettes ved registrering af nye bibliografiske materialer eller som retrospektiv dannelse på baggrund af eksisterende bibliografiske poster
- Anvendelse af autoritetsposter vil være selektiv og afhænge af, for hvilke typer af materialer det giver mening at indføre de respektive entitetstyper
- Implementeringen giver ikke anledning til yderligere arkitektoniske ændringer i FBI

Indholdsmæssige forudsætninger for implementeringsscenariet

I det følgende beskrives de indholdsmæssige forudsætninger for implementeringsscenariet i en overordnet form. En detaljeret uddybning af de indholdsmæssige forudsætninger findes som bilag 4.

Entitetstyper i det nationale autoritetsdatarepositorium, VERA

I den første version af VERA registreres følgende grundlæggende entitetstyper:

- Værker – også som emne
*herunder Værkgrupper – dansk variant
og Serieværker – dansk variant*
- Personer – også som emne
- Korporationer – også som emne

RDA rummer flere entitetstyper, der er fravalgt i dette scenarie, men som kan indføres i registrering og som autoritetsposter i VERA på et senere tidspunkt, idet VERA både indholdsmæssigt og datamodelmæssigt kan opskaleres til at håndtere yderligere entitetstyper og relationer:

- Steder – også som emne
- Tidsperioder – også som emne
- Udtryk – også som emne
- Nomen – også som emne

Udover disse i en dansk kontekst interessante entitetstyper rummer RDA også en række mere abstrakte eller overordnede entitetstyper, som ikke vurderes relevante i en dansk sammenhæng, og som det derfor ikke anbefales implementeret:

- RDA entity - overordnet entitet
- Agent - overordnet entitet
- Collective agent - overordnet entitet
- Familier - alene relevant i emnesammenhæng

Afslutningsvist bør nævnes en række entitetstyper, som ikke indgår i RDA, men som kan implementeres og tages i brug i en dansk sammenhæng.

- Emner – herunder andre entitetstyper som hovedpersoner og universer
- Begivenheder
- Priser (filmpriser, bogpriser etc.)

Relationer mellem entiteter

I RDAs datamodel er der to typer relationer; de vertikale og de horisontale.

De vertikale, kaldet primære relationer, findes mellem værk, udtryk og manifestation. Disse relationer kan anvendes til at give et overblik over samtlige versioner og udgivelser af et givet værk.

Derudover definerer RDA en lang række horisontale relationer; gensidige relationer mellem værker, mellem udtryk, mellem manifestationer, mellem disse og ophav, og indbyrdes ophav imellem. Relationerne erstatter i vid udstrækning en lang række noter i de hidtidige bibliografiske poster.

En oversigt over relationer, der er relevante i en dansk sammenhæng, fremgår af bilag 5. RDAs samlede udvalg af relationer vil dog være legale at anvende.

Der vil som udgangspunkt blive registreret envejs-relationer, men ud fra metadatamodellen kan de reciproke relationer slutes og genereres automatisk.

I takt med at der indføres nye entitetstyper, vil der ligeledes kunne indføres nye og andre relationer.

Funktionskoder

Udover de i bilaget listede relationer fungerer de hidtidigt anvendte funktionskoder ved ophav som en beskrivelse af relationen mellem et ophav og den bibliografiske entitet.

Ændringer i de bibliografiske poster

Reglerne for de beskrivende data i den bibliografiske post vil med enkelte modifikationer være de nuværende danske regler.

En dansk katalogiseringshåndbog vil afklare omfanget og præcisere nødvendige ændringer. Beskrivelse af nødvendige bibliografiske specifikationer for at indføre RDA som katalogiseringsregelsæt i Danmark findes som nævnt i bilag1.

Opstilling i danske folkebiblioteker

Opstilling i danske folkebiblioteker vil følge hidtidig praksis.

Opstillingsdata vil som i dag fremgå af den bibliografiske post, og der vil derfor ikke være behov for ændringer i den eksisterende påhængspostmodel i FBI.

VERA 1.0 – første version af et nationalt autoritetsdatarepositorium

Det nationale autoritetsdatarepositorium, VERA, vil være omdrejningspunktet i udbredelsen og anvendelsen af autoritetsdata i Danmark.

Autoritetsdatarepositoriet består af en database og systemer med funktionalitet til at varetage og håndtere arbejdet med samskabelse og fælles anvendelse af autoritetsdata på tværs af de biblioteker og institutioner, som indgår i og benytter den fælles biblioteksinfrastruktur (FBI) i Danmark.

VERA 1.0 er scopet, så det understøtter implementeringen af RDA i Danmark med mulighed for en gradvis implementering af yderligere indhold og funktionalitet i takt med behovet herfor.

I og med at VERA skal tilgodese en lang række interessenter og meget forskelligartede behov, er der i den første version af VERA fokuseret på dataskabelse og vedligehold, idet al fremtidig brug af VERA forudsætter en tilstrækkelig kritisk masse samt validt dataindhold.

Implementeringssceneriet har derfor de to store nationalbibliografiske producenter; DBC og Det Kgl. Bibliotek, samt de biblioteker, der indgår i folkebibliotekernes katalogiseringsfællesskab; folkebibliotekerne og BiblioteksCenter for Integration (BCI), i fokus.

Andre aktører, såvel indenfor litteraturdomænet som på det bredere kulturelle område, kan tilgodeses i senere versioner af VERA efter behov.

Dataindhold i VERA

Dataindholdet i den første version af VERA skal understøtte implementeringen af RDA i Danmark med de indholdsmæssige forudsætninger, der er beskrevet i det foregående afsnit.

Indholdet vil ligge lagret som MARC-poster i et nyt dansk autoritetsformat udviklet fra det nuværende hjælpepostformat.

VERA ID

Alle entiteter i VERA skal være udstyret med et persistent og unikt VERA ID. VERA ID'et skal kunne bruges til identifikation, søgning, linkning og udveksling.

Alle entiteter kan herudover være identificeret med andre ID'er fra fx VIAF, ISNI, wikidata og/eller fra bibliotekernes lokale autoritetsdatasystemer.

Arkitektur for VERA

VERA etableres i den eksisterende arkitektur for FBI, som en del af Brøndens RåpostRepositorium (RR) afgrænset fra de øvrige datasæt som selvstændigt agency med eget basenummer.

Både DBCs produktionsapparat, BiblioteksCenter for Integration (BCI) og Fælles Bibliotekssystem (FBS) interagerer i forvejen med RR og benytter i dag en række services og komponenter, som vil kunne udvikles til at løse funktionalitetsbehov i VERA.

Også indekseringsmiljø og solr databaser i den nuværende RR-arkitektur kan genbruges.

Herved minimeres behovet for nyudvikling af services og komponenter til brug for skabelse af autoritetsposter og vedligehold heraf.

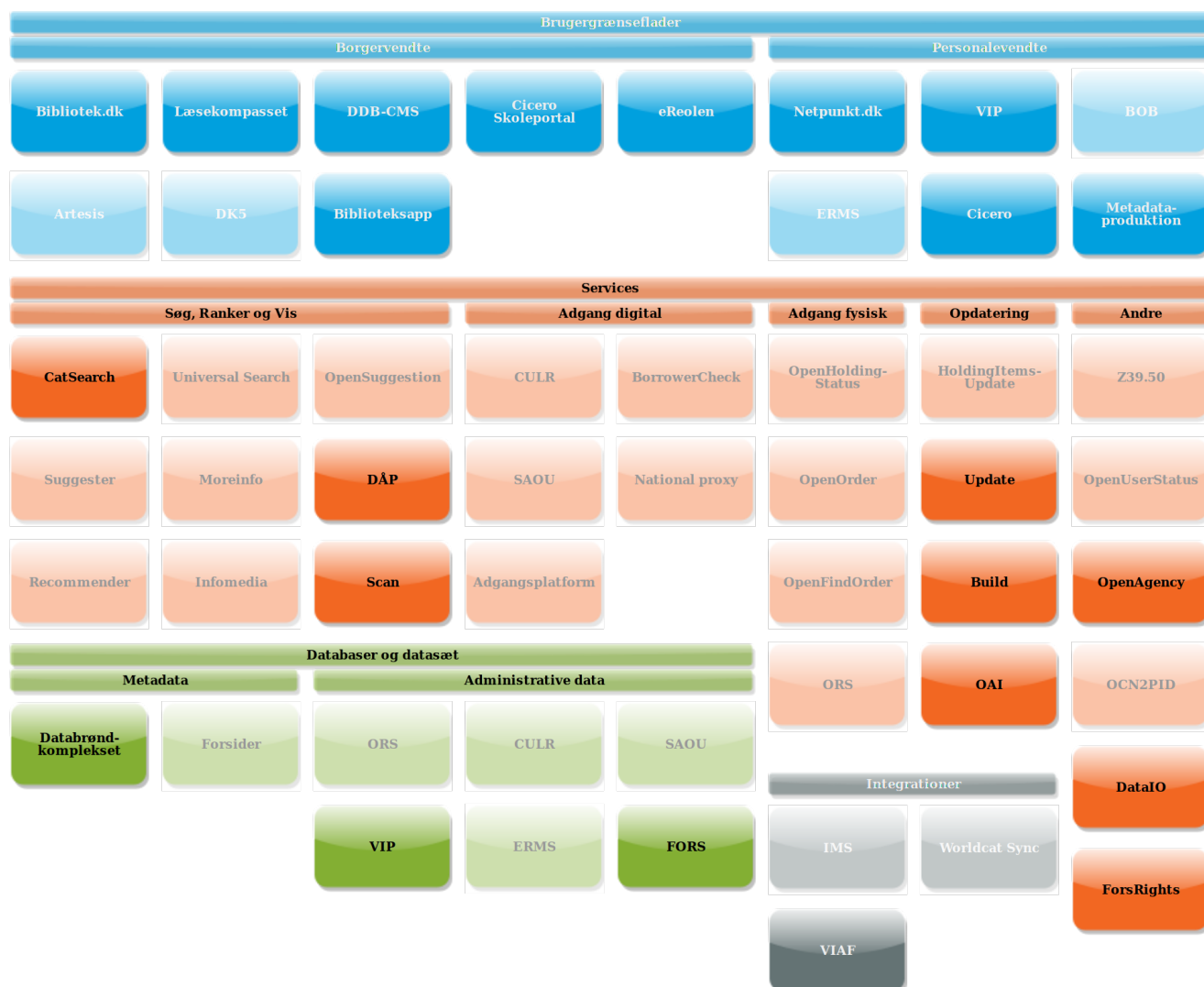

Illustration 1: VERA Arkitekturoverblik - viser hvilke dele af FBI, der berøres af eller anvendes i VERA

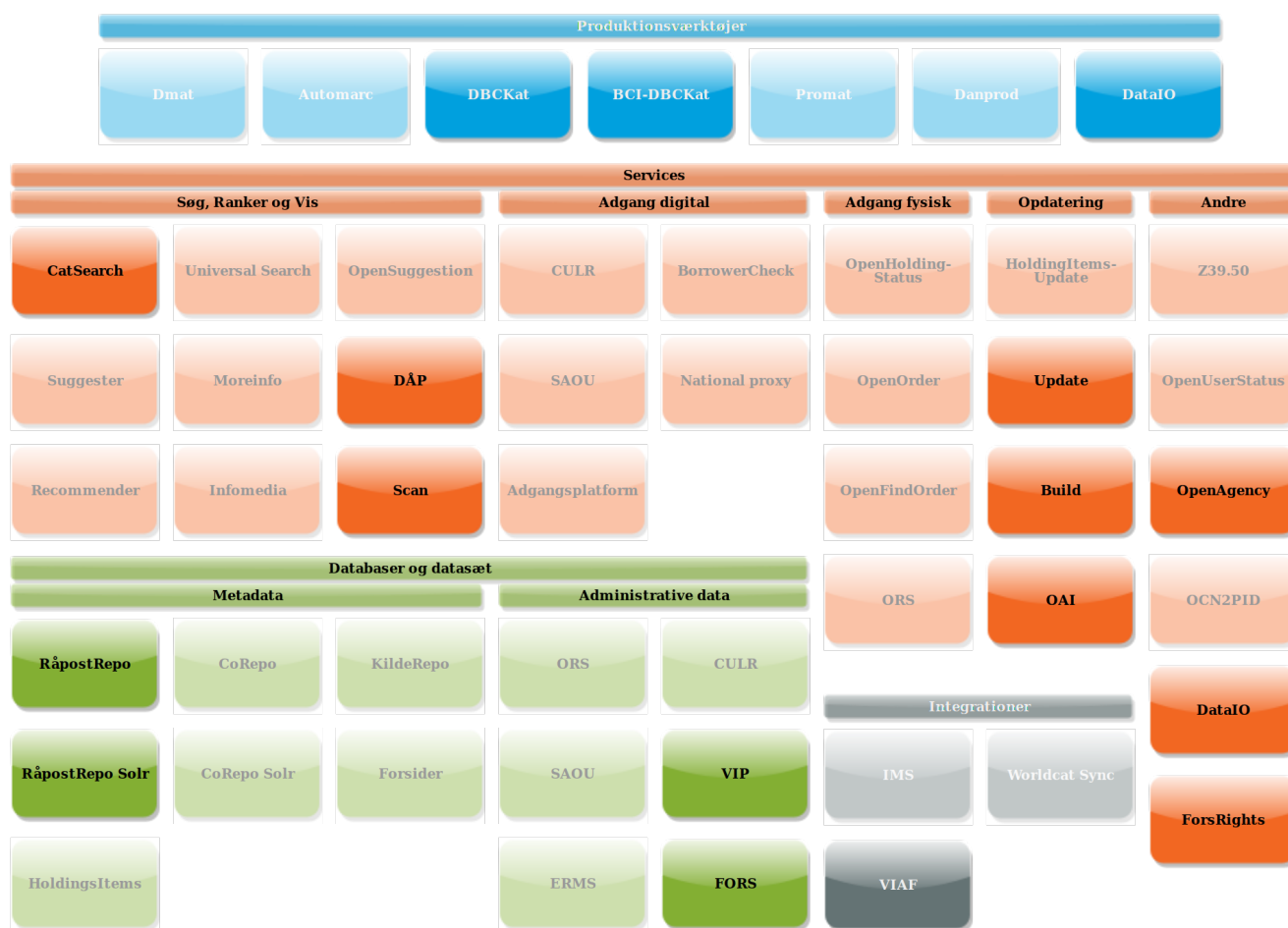

Illustration 2: VERA Metadataproduktion - viser hvilke dele af FBI, der anvendes i dataproduktionen til VERA

Datamodel i VERA

Autoritetsposter for alle entitetstyper i VERA vil ligge som selvstændige poster. Fra en autoritetspost kan der være relationer til andre autoritetsposter som tidligere beskrevet.

Den samme entitet kan være repræsenteret i VERA i flere autoritetsposter, fx forfattere der både skriver i eget navn og under offentligt kendt pseudonym. Sådanne autoritetsposter vil blive forbundet med relation.

Datamodellen skal tage hensyn til, at forskellige institutioner kan komme til at oprette hver sin autoritetspost for den samme entitet, og at disse ikke nødvendigvis opfanges af en maskinel dobbeltpostkontrol. Når den slags dubletter opdages, vil alle dataelementer blive lagt over på den ene autoritetspost, og den anden markeret som 'deprecated'.

Af hensyn til de institutioner, der linker til en autoritetspost fra et lokalt repository, kan autoritetsposter i VERA ikke slettes.

Fra en bibliografisk post kan der være relationer til en eller flere autoritetsposter.

FBS-bibliotekerne følger herudover i øvrigt den allerede kendte "påhængsmodel" ved bibliografiske poster.

Autoritetsposter

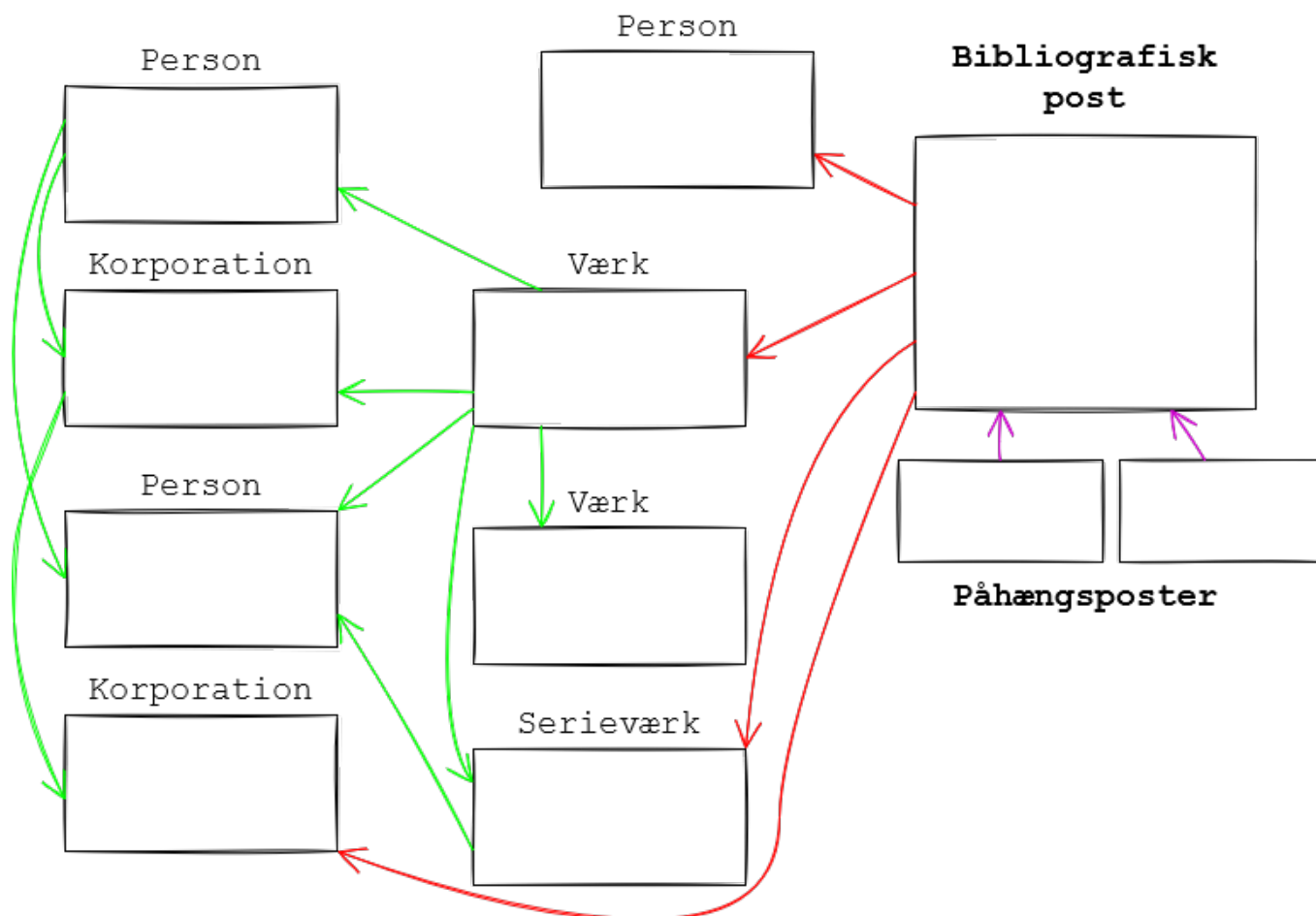

Illustration 3 VERA Datamodel

Konsekvenser for påhængspostmodellen

Påhængspostmodellen tjener to formål; dels giver den bibliotekerne mulighed for at tilføje lokale supplerende data til en bibliografisk post (fællespost), og dels sikrer den, at FBS-bibliotekerne midlertidigt kan bevare opstillingsdata for et givet materiale lokalt, når disse er blevet ændret centralt i fællesposten.

Opstillingsdata omfatter dataelementer som ophav, titel, klassemærke, opstillingskategori og materialetype.

Selvom en del af disse dataelementer fremover vil ligge lagret i autoritetsposter, vil opstillingsdata altid skulle findes og defineres i de bibliografiske poster, idet autoritetsposterne i VERA ikke kan bære oplysninger om, hvordan et helt konkret materiale skal opstilles på bibliotekernes hylder.

Der er således ikke behov for at ændre påhængspostmodellen, men det vil være nødvendigt at udvide logikken til at omfatte ændringer i autoritetsposter, der hentes over som opstillingselementer i de bibliografiske poster.

VERA entity management

For at sikre en høj kvalitet i samskabelsen af autoritetsdata i VERA skal systemet understøttes af en række kontrolmekanismer, der skal medvirke til en korrekt og sikker håndtering og vedligehold af data.

Authentication

Alle dataleverandører skal være registreret og godkendt som sådan.

Rettighedsstyring

Der etableres en rettighedsmodel i VERA, som i grove træk kan beskrives som summen af følgende principper:

- Alle godkendte dataleverandører må oprette autoritetsposter i VERA
- Alle godkendte dataleverandører må tilføje supplerende data til eksisterende autoritetsposter
- Alle godkendte dataleverandører må redigere og slette dataelementer, som de selv har bidraget med
- Alle folkebiblioteker må redigere og slette dataelementer, som et andet folkebibliotek har bidraget med

Rettighedsstyringen implementeres som regler i den eksisterende service OpenAgency og eksekveres via opslag heri af katalogiserings servicen, OpenUpdate.

Ved overtrædelse giver OpenUpdate besked til den dataleverandør, der forsøger at opdatere autoritetsposten.

Til brug for rettighedsstyringen vil det være nødvendigt at alle eller visse dataelementer er ledsaget af proveniensoplysninger, der fortæller hvem dataleverandøren er, og at disse oplysninger lagres i autoritetsposterne.

Indholdsvalidering

På baggrund af de indholds- og formatspecifikationer, der udarbejdes i regi af Slots- og Kulturstyrelsen, indføres der en række entitetspecifikke skabeloner med tilhørende indholdsvalideringer.

Skabeloner og valideringer for de forskellige typer af autoritetsposter vil blive en integreret del af OpenUpdate.

Automatisk dobbeltpostkontrol

Når der oprettes nye autoritetsposter i VERA, skal disse automatisk tjekkes op imod de eksisterende for om muligt at undgå dubletter.

Der implementeres en dobbeltpostkontrollfunktion i OpenUpdate, som giver besked til den dataleverandør, der forsøger at oprette en autoritetspost, hvis denne matcher en eksisterende autoritetspost på en eller flere matchkriterier.

I dag findes en lignende dobbeltpostkontrol, der foretager match, når folkebibliotekerne opretter nye fællesposter.

Manuel entitetskontrol

For at kunne håndtere arbejdet med vedligehold af autoritetsdata og understøtte manuel entitetskontrol vil det være nødvendigt at kunne vise og udlevere autoritetsposterne i VERA sammen med relaterede entiteter og tilknyttede bibliografiske poster evt. suppleret med kontekstdata fra eksterne kilder.

Kontekstdata fra eksterne kilder kan bl.a. være supplerende data fra VIAF (Virtual International Authority File).

VIAF (Virtual International Authority File)

Eksport til VIAF

Data fra den danske nationalbibliografi indgår sammen med nationalbibliografier og bibliotekskataloger fra en lang række lande i et internationalt autoritetsregister (VIAF).

Dette samarbejde fortsættes med udgangspunkt i VERA, så autoritetsdata herfra eksporteres som dataleverancer til VIAF på linje med de bibliografiske poster.

Import af data fra VIAF

Udvalgte data leveret af fx nationalbiblioteker og store biblioteksinstitutioner importeres løbende fra VIAF til berigelse af autoritetsposterne i VERA.

Disse data omfatter udover ID'er fra VIAF, ISNI og wikidata også kontekstdata, som kan hjælpe til at verificere personer, korporationer og værker.

Teknisk implementering af VERA 1.0

VERA 1.0 implementeres i en række trin, som hver især muliggør dataskabelse og dataanvendelse for hovedinteressentgrupperne: DBC, Det Kgl. Bibliotek herunder BiblioteksCenter for Integration og FBS. I og med at den tekniske implementering vil blive systembaseret omfatter interessenterne også små og mellemstore biblioteker og institutioner, som indgår i KBs konsortium eller bruger Systematics Cicero-klient.

Her følger i punktform en beskrivelse af de enkelte versioner indtil den endelige udvikling af VERA 1.0 er færdig.

En tabel med VERA versionsoversigt med funktionalitet, interessenter og mål for implementeringen findes som bilag 6.

En uddybende beskrivelse af den tekniske implementering af VERA 1.0 findes som bilag 7.

VERA 0.7 – etablering og integration i DBCs interne produktion

DBC vil producere de autoritetsposter, der knytter sig til nationalbibliografierne for bøger, artikler, film, lyd- og musikoptagelser samt supplerende biblioteksdata (SBD).

Autoritetsposterne eksporteres til The Virtual International Authority File (VIAF) og metadata til berigelse af autoritetsposterne importeres fra VIAF.

En gradvis dannelse af autoritetsposter for værker ud fra eksisterende bibliografiske poster understøtter DBCs daglige produktion og vedligehold.

Opnåede mål i VERA 0.7

- DBC kan producere de autoritetsposter, der knytter sig til nationalbibliografierne for bøger, artikler, film, lyd- og musikoptagelser samt SBD
- DBC kan strømline arbejdsprocesser i dataskabelse og -vedligehold ved hjælp af autoritetsdata
- Datamodellen efterprøves inden den rulles ud til øvrige interessentgrupper
- Eksterne aftagere kan udnytte data og afprøve den nye datamodel i egne grænseflader
- Når værkservicen i FBI er klar til delvist at basere sig på autoritetsposter vil disse være til stede

VERA 0.8 - Det Kgl. Bibliotek m.fl. kan hente og bruge autoritetsdata fra VERA

m.fl. dækker over, at de løsninger, der udvikles til Det Kgl. Bibliotek også vil kunne udnyttes af øvrige biblioteker og institutioner, der indgår i KB konsortiet og bruger Ex Libris' bibliotekssystem, Alma.

■ For at tilgodese Det Kgl. Biblioteks behov for import og brug af autoritetsposter fra VERA, er der brug for:

- udarbejdelse af en konverteringsspecifikation mellem danMARC3s autoritetsformat, som anvendes til inddatering og lagring af autoritetsposter i VERA, og MARC21 Authority
- udvikling af en OAI-baseret løsning, hvor autoritetsposter fra VERA konverteres til MARC21 on-the-fly inden udlevering

Der skal træffes beslutning om, hvorvidt behovet for en konverteringsspecifikation mellem danMARC3s autoritetsformat og MARC21 Authority ønskes imødekommet, så autoritetsposter fra VERA kan udleveres til Det Kgl. Bibliotek i MARC21 som ønsket.

I så fald vil udviklingen af en OAI-baseret løsning, der kan gøre brug af en sådan konvertering, skulle indgå i det budget og roadmap der udarbejdes i foranlysens trin 2.

Opnåede mål i VERA 0.8

- Det Kgl. Bibliotek og øvrige institutioner i KB konsortiet kan bruge autoritetsposter fra VERA (afhængigt af om der udarbejdes en konverteringsspecifikation mellem danMARC3s autoritetspostformat og MARC21 Authority)

VERA 0.9 - integreres i katalogiseringsfællesskabet mellem DBC og BiblioteksCenter for Integration (BCI)

BCI vil kunne producere autoritetsposter, der knytter sig til fremmedsproget materiale, der indkøbes til de danske folkebiblioteker, på samme måde som de i dag producerer bibliografiske poster.

Opnåede mål i VERA 0.9

- BCI kan - efter samme retningslinjer og praksis som DBC - producere autoritetsposter, der knytter sig til de udenlandske værker i fælleskatalogen, som de står for at registrere
- BCI kan strømline arbejdsprocesser i dataskabelse og -vedligehold ved hjælp af autoritetsdata
- Flere bibliografiske poster vil blive etableret med relation til autoritetsposter for fx værker og serier, hvilket giver et bedre og mere homogent datagrundlag

VERA 1.0 - integreres i katalogiseringsfællesskabet mellem DBC og folkebibliotekerne

Folkebibliotekerne vil kunne producere autoritetsposter på samme måde, som de i dag producerer bibliografiske poster.

Opnåede mål i VERA 1.0

- Folkebibliotekerne kan - efter samme retningslinjer og praksis som DBC - producere autoritetsposter, der knytter sig til de udenlandske værker i fælleskatalogen, som de står for at registrere
- Folkebibliotekerne kan strømline arbejdsprocesser i dataskabelse og -vedligehold ved hjælp af autoritetsdata
- Folkebibliotekerne er oftest først med at registrere de udenlandske skønlitterære værker, som senere oversættes til dansk fx populære serier, og kan på den måde registrere autoritetsposter, som DBC på et senere tidspunkt kan genanvende i nationalbibliografien
- Flere bibliografiske poster vil blive etableret med relation til autoritetsposter for fx værker og serier, hvilket giver et bedre og mere homogent datagrundlag

Yderligere udvikling af VERA

Det beskrevne implementeringsscenarie må og skal betragtes som en minimumsimplicitering.

På dataskabelsessiden er der set på de behov, som de største enkeltleverandører til den nationale fælleskatalog har. Disse behov er forsøgt imødekommet bedst muligt ud fra den betragtning at VERAs formål har to ben; dels at understøtte metadataproduktionen i Danmark på det bibliografiske område gennem mulighed for samskabelse af data og fælles genanvendelse af data, og dels at understøtte de behov, der kommer fra udbydere af biblioteksservices og -grænseflader og dermed i sidste ende slutbrugernes behov ved søgning, visning, præsentation, navigation og inspiration i bibliotekernes materialer.

En fuld integration af VERA i FBI er på dette tidspunkt hverken muligt eller formålstjenligt at skitsere endelige implementere, og der er derfor arbejdet ud fra en model, hvor VERA integreres helt og fuldt i produktionslaget, og hvor aftagere vil kunne importere og bruge data via OAI eller gennem Den Åbne Platform til brug for biblioteksservices og grænseflader, men hvor FBIs displaybrønd og de hertil knyttede komponenter og services holdes afsnøret fra VERA.

Det giver ikke mening på nuværende tidspunkt og uden reelle erfaringer at udvikle og etablere en full scale løsning frakoblet de behov og justeringer til funktionaliteten, som uvægerligt vil opstå undervejs i en længere udviklingsproces.

- Hvis VERA skal synliggøres i offentligheden og indholdet være direkte tilgængeligt for slutbrugere, vil det være muligt at opstille en webbaseret brugergrænseflade med tilhørende API, så interessenter og slutbrugere kan søge i og få vist indhold fra VERA.

Om dette skal bringes ind i VERA 1.0, forudsætter en beslutning herom, og der vil i så fald blive udarbejdet budget for udviklingen heraf i foranalysens trin 2.

VERA 2.0

Yderligere udvikling af VERA f.eks. med yderligere funktionalitet som beskrevet i National strategi for autoritetsdata (2016) samt i beskrivelse af brugsscenarier (Bibliografisk Råd, 2017) (ej publiceret) vil kunne indgå i VERA 2.0.

Elementer, man her vil kunne se på, er

- integration til Alma, Det Kgl. Biblioteks bibliotekssystem, så KB kan uploade autoritetsposter til VERA
- integration til Biblioteksafgiften under Slots- og Kulturstyrelsen, så Afgiften kan slå direkte op i og hente data fra VERA
- autoritetsposterne fra VERA sendes videre til displaybrønden og gøres til genstand for søgning og præsentation i den nye datamodel i FBI

Implementeringsopgaver i FBI

Den tekniske implementering af RDA og VERA vil medføre en række konsekvenser i FBI-produktionsmiljøet, og der vil derfor skulle foretages en del ændringer og trimninger i såvel det tekniske produktionsapparat som i de omkringliggende processer og den tilhørende dokumentation.

Overordnet skal et dansk regelsæt i form af en katalogiseringshåndbog, formatspecifikationer for det bibliografiske format og autoritetspostformatet samt søgevejsdokumentation være udviklet og på plads inden implementeringsopgaverne kan løses.

Dette specifikationsarbejde ligger i regi af Slots- og Kulturstyrelsen.

Herefter kan der udarbejdes endelige beskrivelser og kravspecifikationer til udvikling i produktionsapparatet.

Det er altså vigtigt at understrege, at detaljerne i opgaverne og dermed opgavernes endelige omfang i sidste ende afhænger helt og aldeles af det udkomme fra Slots- og Kulturstyrelsen, som formentlig først vil ligge fast i løbet af 2022-23.

Et overordnet og generelt bud på nødvendige udviklingsopgaver i FBI i forbindelse med overgang til RDA og implementering af VERA findes som bilag 8.

Det er disse opgaver, der vil ligge til grund for udarbejdelse af budget og roadmap i foranalysens trin 2.

Vilkår og risici ved det valgte implementeringsscenarie

Der vil være en del forbundne risici ved indførelsen af RDA i Danmark. Risici forbundet med dels de indholdsmæssige ændringer og dels de tekniske.

RDA i flere udlægninger

Implementeringsscenariets bærende principper om kun at implementere de dele af RDA, der giver mening og merværdi i en dansk kontekst og udelade resten, vil indebære, at vi reelt kommer til at indføre RDA i flere udlægninger, fordi Fag, Forsknings- og Uddannelsesbibliotekerne (FFU) vil importere poster fra udlandet, som afspejler det fulde RDA.

Det vil stille høje krav til dataprocesseringen og -håndteringen i FBI at sikre et ordentligt samspil mellem de forskellige udlægninger af RDA.

Samspil med eksisterende data

Samspillet mellem eksisterende registreringer, som er katalogiseret efter det gamle regelsæt og nye registreringer efter RDA stiller på samme måde høje krav til såvel dataprocessering som -håndtering i FBI.

Lykkes dette ikke i tilstrækkelig grad vil det kunne opleves som et brud i grænseflader og apps.

Nyt katalogiseringsniveau

Indførelse af nye nationalbibliografiske niveauer for såvel de forskellige entitetstyper som for de bibliografiske poster vil kunne medføre forhøjede registreringstider.

De nationalbibliografiske niveauer bør derfor evalueres.

Nye kompetencekrav

RDA's datamodel og indførelsen af autoritetsposter stiller nye krav til medarbejderne i de katalogiserende biblioteker og institutioner.

En del af kompleksiteten ved registrering efter RDA i den nye datamodel kan bygges ind i og delvis skjules i katalogiseringseditorer og services, men det stiller stadigvæk krav til katalogisatorerne om at kunne forstå og håndtere det nye entitetslag i registreringerne.

Succesfuld oplæring og tilstrækkelig kompetenceudvikling er en forudsætning for anvendelsen af VERA og dermed udbredelsen af autoritetsposterne.

Produktivitetsfald

Med indførelse af såvel nyt regelsæt som nyt registreringsformat, ændringer i katalogiseringseditor mv. vil der kunne opstå et fald i produktivitet og effektivitet i den opstartsperiode, hvor de nye regler inkorporeres, ny praksis fastlægges og arbejdsprocesser og -flows strømlines.

Bilag 1 Bibliografiske specifikationer

29/10/2021

**DBC
D1G1TAL**

Indholdsoversigt

Dansk katalogiseringshåndbog	3
Håndbogens status.....	3
Grundlæggende	3
Håndbogen vil bestå af følgende:	3
1. del - Værker, personer, korporationer og relationer	3
Introduktion til RDA-model og væsentlige relevante begreber fra RDA.....	3
Grundlæggende introduktion til samspillet mellem RDA og den danske katalogiseringshåndbog	3
Værker	3
Udtryk.....	4
Personer.....	4
Korporationer	4
Opstilling i folkebibliotekerne.....	5
2. del - Manifestationsbeskrivelse	5
Bilag Bilagsbind	5
Øvrige standarder og specifikationer	7
Formater	7
Praksisregler for søgeveje til bibliografiske poster	7
Praksisregler for søgeveje til VERA (autoritetsposter)	7

Dansk katalogiseringshåndbog

Håndbogens status

Håndbogen skal samlet set have status af normativt regelsæt, der skal følges i Danmark.

Dette er specielt vigtigt i forholdet mellem nationalbibliografi og biblioteksafgift, hvor håndbogen skal kunne fungere som dokumentation for nationalbibliografiens håndtering af værktyper mm. (interviewbog eller personligt forfatterskab, samleværk eller monografi etc.).

Grundlæggende

- De nuværende reglers *Bind 1 : Opslag : valg og udformning* erstattes af nye regler, der tager udgangspunkt i de behov, der er valgt løst via den danske implementering af VERA.
- De nuværende reglers *Bind 2 : Beskrivelse* bibeholdes som regelsæt for beskrivelse af den enkelte udgivelse. Der åbnes for nødvendige justeringer, men ikke væsentlige eller strukturelle ændringer.

Håndbogen vil bestå af følgende:

1. del - Værker, personer, korporationer og relationer

Introduktion til RDA-model og væsentlige relevante begreber fra RDA.

Grundlæggende introduktion til samspillet mellem RDA og den danske katalogiseringshåndbog.

Værker

- Hvilke kilder baseres behandlingen af værker på.
- Dansk værkdefinition via retningslinjer for, hvornår er der tale om et nyt værk (udgangspunktet er her videreførelse af den tradition med beskrivelse af særlige værktyper, der er etableret i de nugældende danske regler).
- Primære ansvarlige for diverse værktyper (herunder antal af opslag og minimumsregel).
- Beskrivelse af værker - fastlæggelse af værkstitel og varianter heraf. Beskrives i overordnede træk på dansk men kan rumme links ind i RDA. Udformning af periodicititler flyttes hertil. Evt. overgang på musikområdet fra standardtitler til RDAs værkstitler for musik. Særlige regler som titler på hellige skrifter udelades. Det skønnes at den hidtidige brug i dansk sammenhæng er stærkt begrænset og flere af de tidligere særregler er i det nye RDA udeladt i hovedteksten og flyttet ud som ressourcer fra de enkelte communities.
- Beskrivelse af værker - regler for øvrige elementer og relationer (herunder repræsentative udtryk) - vil i de tilfælde RDA vurderes konkret formentlig rumme links ind i RDA.
- Særlige danske værktyper: Værkgrupper og serieværker. Dansk tekst udformes. Mht. normative former for serieværker foreslås dette umiddelbart begrænset, således at der alene laves serieværker på serier (nævnt på det konkrete materiale eller ej), hvor delene har en indbyrdes indholdsmæssig sammenhæng eller man normalt ville ønske at læse alle bind i serien.

Såfremt model for flerbindsværker og registrering i kollektive serier omlægges ville der formentlig også skulle laves serieværker på den samlede titel. Serier, der ikke giver anledning til oprettelse af serieværk, vil fortsat kunne søges i de former, som de fremtræder på den enkelte manifestation (og altså ikke samlet hvis seriens titel varierer). Begrænsningen er en nedskæring af det nuværende niveau, der opererer med normative titler på alle serier uden undtagelse. Det vurderes, at en mere fokuseret tilgang til væsentlige serier stemmer bedre overens med det reelle brugerbehov.

Der tages forbehold for, at det på musikområdet kan vise sig mere hensigtsmæssigt at lave autoritetsposter for udtryk fremfor for værker

Udtryk

- Retningslinjer for om der er tale om et nyt udtryk eller ej.
- Retningslinjer for beskrivelse af udtryksoplysninger til brug for sondring mellem forskellige udtryk af samme værk.

Hovedprincippet er, at udtryksoplysninger indgår i den bibliografiske post - men selvfølgelig laves efter reglerne for udtryk

Personer

- Valg og udformning af navneform og varianter heraf. Nuværende regler tilsvare stort set RDA. Da RDA er vanskelig at finde rundt i og mangler eksempler foreslås, at der tages udgangspunkt i de nuværende reglers tekst - da disse er danske vil det samtidig minimere sprogbarrieren.
- Pseudonymer og fiktive personer (særlig dansk praksis defineres)
- Øvrige elementer til beskrivelse af personer og relationer fra personer til andre personer og fra personer til korporationer (alene relevant i forbindelse med autoritetsposter): Listeform med link til relevant RDA-tekst suppleret af evt. danske forhold samt eksempler. Udgangspunktet for listen er den tidligere RDA profils anvisninger, men relationer er helt nyt (indgik ikke i den tidligere profil).

Der arbejdes ud fra, at de GDPR-spørgsmål der er rejst af BIR er afklaret med udfald som ønsket i oplægget.

Korporationer

- Valg og udformning af navneform og varianter heraf. Nuværende regler tilsvare stort set RDA - der blev dog foreslået enkelte ændringer bl.a. mht. internationale korporationer i den gamle RDA-profil, ændring af danske statslige korporationers navne ligesom overgangen til autoritetsposter udmøntes så variantformer af overordnede korporationers navne ikke indgår i beskrivelsen af dennes underordnede korporationer. Da RDA er vanskelig at finde rundt i og mangler eksempler foreslås, at der tages udgangspunkt i de nuværende reglers tekst i kombination med beslutninger fra den hidtidige RDA-profil. Sprogbarrieren minimeres herved. Kapitlet reduceres og fremtræder dermed forenklet ved at undlade særlige regler for Forfatningsgivende forsamlinger, Domstole, Militære korporationer, Ambassader, legationer mv., Delegationer til internationale og mellemstatslige organisationer, Kirkelige korporationer og Embedsmænd (evt. undtage institutioner under den danske folkekirke). Det skønnes, at den hidtidige brug i dansk sammenhæng er stærkt begrænset og flere af disse særregler er i det nye RDA udeladt i hovedteksten og flyttet ud som ressourcer fra de enkelte communities.
- Øvrige elementer til beskrivelse af korporationer og relationer mellem korporationer (alene relevant i forbindelse med autoritetsposter): Listeform med link til relevant RDA-tekst suppleret af evt. danske forhold samt eksempler. Udgangspunktet for listen er den tidligere RDA profils anvisninger, men relationer er helt nyt (indgik ikke i den tidligere profil).

Opstilling i folkebibliotekerne

Opstillingsdata skal fremgå af den enkelte bibliografiske post, men evt. samspil til autoritetspost for værk og udtryksplysninger skal fremgå.

Det tilstræbes at nuværende opstillingsregler fortsætter uændret. Drer inføres således ikke ny opstilling som ellers skitseret i den tidligere RDA-profil.

Fra de nuværende regler afløses kapitlet Uniforme titler af indhold i kapitlet om værker og udtryk og kapitlet Henvisninger udgår - idet dette vil være indarbejdet som variantformer til navnet i reglerne.
Registerudarbejdelse til vejledningen vil ikke indgå.

2. del - Manifestationsbeskrivelse

- Indledning omskrives let til den nye virkelighed. Det påpeges, at udenlandske RDA-poster, der genbruges også betragtes som legale danske poster, selvom de måtte afvige fra en eventuelle dansk RDA-udmøntning, der anvendes ved dansk grundkatalogisering.
- Struktur og nummerering bibeholdes for så vidt muligt. Generel og specifik materialebetegnelse flyttes dog fra afsnittet *Titel- og ophavsangivelse* - formentlig til et underafsnit under *Afgrænsning* af det enkelte kapitel. Hidtidige materialebetegnelser bibeholdes - RDA's model indføres ikke. (Også flyttet ud i selvstændigt afsnit i ISBD Consolidated)
- Hele bindet skal gennemlæses så direkte forkerte ting fjernes - men bindet gennemskrives ikke til ny terminologi.
- Latinske betegnelser erstattes af danske som anvist i den oprindelige profil
- Noter gennemgås kritisk, dels da flere af disse formentlig vil være erstattet værkoplysninger (fx Noten om originaltitel) eller relationer (fx Noten om samhørende værker mv.) dels mht. forældet sprogbrug
- Hele kapitel 13 omskrives til en nye dansk vejledning til håndtering af flerbindsværker, analyser mv.
- Alle eksempler rettes til danMARC3 (kræver at der er en sideløbende proces mellem regler og formatudarbejdelse)
- Register udgår

Bilag Bilagsbind

- Bilag der bibeholdes og revideres så let som muligt (alene nu direkte fejlagtige ting som fx. latinske forkortelser anvendt i beskrivelsen fjernes)

Bilag A: Anvendelse af store og små bogstaver

Bilag B: Forkortelser

Bilag C: Tal og talord

Bilag E: Standardiserede navne på vokal- og instrumentalstemmer og deres forkortelser

Bilag I: Retningslinier for translitteration/transskription

- Bilag der udgår

Bilag D: Ordliste med definitioner (Flere af de hidtidige definitioner vil være i strid med RDA-vokabularet som styrelsen har oversat og publiceret i RDA Registry - det må være dette vokabular der gælder)

Bilag F: Fremvisningsformater. Tegnsætning i beskrivelsen

Bilag G: Fysisk beskrivelse med standardmål

Bilag H: Danske navne på nutidige lande

Bilag J: Ændringer i forhold til tidligere udgave

- Nyt bilag
En eksempelsamling af fuldt formaterede eksempler i formen autoritetsposter/bibliografisk post og samme som blot fuldt udfoldet bibliografisk post

Øvrige standarder og specifikationer

Formater

danMARC3

Det foreløbige og ikke færdig redigerede danMARC3 format til bibliografiske poster skal tilpasses, der der nu ikke sker en fuld men dansk tilpasset overgang til RDA, men samtidig skal formatet være i stand til at håndtere importerede RDA-poster

Konvertering fra MARC21 til danMARC3 og modsat

Konverteringen skal tilrettes danMARC3

danMARC3 autoritetsformat

DanMARC2s hjælpepostformat skal erstattes af revideret version af samme - i praksis et helt nyt autoritetsformat udviklet til at håndtere de for VERA relevante entitetstyper, data og relationer.

Konvertering af nyt dansk autoritetsformat

Noget sådan foreligger pt. ikke men vil være afgørende for fremtidig brug af autoritetsposter i de FFU-biblioteker, der indgår i Det Kongelige Biblioteks katalogkonsortie.

Praksisregler for søgeveje til bibliografiske poster

Disse skal tilrettes danMARC3

Praksisregler for søgeveje til VERA (autoritetsposter)

Disse skal udformes fra ny.

Bilag 2 Arven fra BIR

29/10/2021

**DBC
D1G1TAL**

Indholdsoversigt

Hvilke forudsætninger er beskrevet i BIRs indstilling?	3
Anbefalinger vedrørende regelsættet.....	4

Hvilke forudsætninger er beskrevet i BIRs indstilling?

Overordnet: BIR anbefaler en pragmatisk dansk tilgang til RDA - sat op imod den hidtidige tilgang hvor man ikke ønskede nogle danske særregler men alene anvendelse af RDA-regler på engelsk, og hvor en dansk profil til et relevant udvalg af kapitler var udarbejdet.

“Da BIR oprindeligt besluttede at anbefale en overgang til RDA og udarbejdelse af en dansk profil, var det med den erklærede målsætning, at profilen skulle følge RDA tæt og man derfor også måtte acceptere eventuelle umiddelbart uhensigtsmæssige ændringer i forhold til nugældende danske regler. I lyset af de ændringer der er sket med RDA i mellemtiden (fra konkret anvisende til rammesættende) vurderer BIR, at en mere pragmatisk dansk tilgang end hidtil vil være at anbefale.”

BIR anbefaler at indarbejde de valg og anvisninger, der blev truffet i den forældede profil, i en ny løsning når dette er muligt og foreneligt med danske ønsker.

En række hidtidige danske løsninger, der har fungeret men stod til at blive afløst af nye regler, vil muligvis være mulige indenfor rammerne af det nye RDA. Ellers er indstillingen, at danske løsninger, der faktisk giver mere mening, alligevel må fortsættes. Der skiftes således fokus fra konsekvent brug af RDA til en pragmatisk brug.

Anbefalinger vedrørende regelsættet

BIR foreslår, at omfanget af opgaven med tilpasningen af regelsættet sker på baggrund af en indfletning af den hidtidige profil i det nye regelsæt.

“Det endelige omfang af ovenstående danske tilpasning af regelsættet foreslås vurderet på baggrund af en indfletning af den udarbejdede danske profil i den nye version.”

... men samtidig forslår BIR en gradvis implementering, hvor første trin er VERA . Herefter afventes andre landes nye profiler, hvorefter overgang til ny beskrivelse af manifestationer planlægges og implementeres i Danmark.

En gradvis udvikling af regler, format mv. og dansk vejledning honorerer ikke ønsket om, at man ønsker et fuldt overblik over projektet.

Der er lange udsigter til færdige profiler fra andre lande ligesom lande vides at planlægge nationale katalogiseringshåndbøger og har opgivet at lave en decideret profil til det nye RDA, der så alene opfattes som et overordnet rammeværk.

Samtidig vurderes det ikke praktisk muligt at indflette den hidtidige profil i de nye RDA-regler. (Der er umuligt at flette profilttekst indeholdende forudsætninger fra tekst der ikke længere eksisterer sammen).

BIR anbefaler, at der udarbejdes

- en almen dansk introduktion til RDA's referenceramme
- en vejledning, der konkret anviser, hvordan vi i dansk sammenhæng skal håndtere forskellige problemstillinger på de punkter RDA alene indeholder rammeregler eller helt udelader nødvendig vejledning.
- en praktisk introduktion til hvordan man henholdsvis arbejder med dansk vejledning og RDA.
- danske eksempler

Når det ses på hensigterne i BIR's anbefaling - pragmatisme, implementer det der vil give forbedringer samt et ønske om at reglerne fortsat skal være tilgængelige for andre end eksperter - er det DBCs anbefaling, at der i stedet redaktionelt tages udgangspunkt i de nuværende danske regler og heri indarbejder de redskaber BIR anbefaler udarbejdet ovenfor.

Ændringer sker med udgangspunkt i danske behov for ændringer og om muligt efter RDA's regler, som der vil blive refereret eller linket til.

Det vurderes, at man herved opnår et enklere og lettere tilgængeligt regelsæt, der udnytter relevante dele af RDA og alligevel kan spille sammen med udenlandske RDA-katalogiseringer.

En konkretisering af en sådan tilgang er derfor udarbejdet.

Når der ibrugtages og udarbejdes nye entiteter, dataelementer og relationer er der ikke alene behov for nye regler. Der skal følges op på disse i form af formattilpasninger, så reglernes anvisninger kan realiseres i dataskabelsen, ligesom der etableres nye praksisregler for søgeveje.

Regler, format og praksisregler for søgeveje hører til SLKS ansvarsområde og er ikke en del af FBI. SLKS har dog ønsket, at der i forbindelse foranalysen gives tilbud herpå, såfremt opgaven løftes af DBC.

Bilag 3 Udenlandske erfaringer med implementering af RDA

29/10/2021

**DBC
D1G1TAL**

Indholdsoversigt

Implementering af første version af RDA	4
Implementering af ny version af RDA	5
USA - Library of Congress.	5
EUROPA.....	5
England	5
Tyskland mv. (DACH-samarbejdet)	5
Frankrig	6
Sverige.....	6
Norge.....	6
Polen.....	6

Danmarks adskiller sig fra de fleste andre lande ved at have national infrastruktur, der understøtter et samlet samarbejdende biblioteksvæsen - herunder genbrug af metadata. Dette fordrer, at implementering og regler tænkes hele vejen rundt og ikke kun på institutionsniveau.

Implementering af første version af RDA

I udlandet er det ofte sådan, at når man taler om at et land følger RDA, er det ikke fordi der er krav om en fælles national implementering, men fordi nationalbiblioteket er gået over til RDA. I nogle tilfælde har man forsøgt at inddrage udvalgte eller øvrige dele af væsenet - i andre er der tale om en isoleret implementering.

Når det kommer til modellen for implementering, har der i en del lande været tradition for både autoritetsposter og bibliografiske poster. Når den bibliografiske post udveksles vil den typisk udveksles i en flad MARC-post inklusiv oplysninger fra autoritetsposten. Om disse bagved alene er link eller fysisk lagret i posterne vides ikke.

RDA er generelt udbredt i Europa - alle nordiske lande på nær Danmark er gået over - ligesom de store lande - DACH samarbejdet (Tyskland, Østrig og de tysktalende dele af Schweiz) samt England (dvs. sprog som der oftest genbruges katalogiseringer fra) også følger RDA..

Ved den første implementering af RDA valgte nogle lande at oversætte hele RDA (fx. de tysktalende lande og det norske nationalbibliotek) og lave en profil hertil, mens andre lande valgte at udarbejde en profil til den engelske originaltekst (det var det Danmark oprindeligt gjorde men ikke implementerede).

Implementering af ny version af RDA

Der er ingen lande, der vides endnu at have implementeret det nye RDA. Man er alene i gang med planlægningen af overgangen fra den første til den nye version:

Nedenfor gengives status fra Library of Congress samt resume af den status flere europæiske institutioner har givet i forbindelse med EURIG-møder fra 2019 ff. (<http://www.rda-rsc.org/europe/meetings>). Status gives ikke fra alle medlemmer - kun et mindre udvalg, så der er altså *ikke* tale om en komplet europæisk oversigt.

USA - Library of Congress.

Susan R. Morris, Special Assistant to the Director for Acquisitions and Bibliographic Access, Library of Congress, Washington, D.C., U.S.A gav i *IFLA Metadata Newsletter. Vol. 7, n. 1 (June 2021)* følgende status:

"The Library of Congress will implement the December 2020 release of the RDA Toolkit no sooner than July 2022, in order to allow time for all cataloging staff to be trained for BIBFRAME production before they are trained for the "new" RDA. From October to March 2020, the Literature Section"

EUROPA

De største "spillere" er her England og Tyskland, Østrig og de tysktalende dele af Schweiz

England

British Library har fra starten været med til at udvikle RDA som afløseren for de regler, der var fælles for de engelsktalende lande (primært ført an af USA, Canada, Australien og England). England indførte den første version af RDA allerede i 2013 - men i en flad struktur. De siger selv, de indførte RDA men ikke FRBR-modellen bag. Man målte ved overgangen produktiviteten det første år efter implementeringen - RDA synes umiddelbart at være neutralt i forhold hertil. (https://www.dbc.dk/filer/tekstfiler-pdf-mm./rda-dag/first-movers-british-library/at_download/file - slide 13) . I 2019 gik man i gang med at forberede overgangen til det nye RDA, der tidligst forventes begyndt taget i brug juli 2022. Man samarbejder med LC og en række fremtrædende amerikanske biblioteker (PCC : Program for Cooperative Cataloguing) om nogle af implementeringsaktiviteterne. Der er tale om en "light touch" implementering, der fortsat skal ske indenfor rammerne af MARC21. Man vil ændre så lidt som muligt - dog forventes en større brug af URI'er og identifikatorer i data ligesom man planlægger at indføre relationskoder. Implementeringsopgaven er primært dokumentation af praksis og workflows og ikke mindst træningsmateriale beregnet til den engelske bruger af RDA.

Tyskland mv. (DACH-samarbejdet)

Det tyske samarbejde oversatte hele den første version af RDA og udarbejdede tyske policy statements hertil mv. Dette opgiver man med den nye version af RDA og udarbejder i stedet en tysk håndbog i katalogisering baseret på RDA. Begrundelsen herfor er *The new RDAs are no longer to be understood as a fixed set of rules. They offer possibilities for making different resources accessible in different environments and applications.* (http://www.rda-rsc.org/sites/all/files/DACH_3R_Behrens_Pfeifer.pdf, slide 6 ff). Rammen for håndbogen er givet som følger *Conception and creation of a cataloguing handbook for libraries in the DACH region on the basis of the changed RDA regulations by the expert group on cataloguing. The intention is to simplify existing regulations as much as possible.* Der er igen tale om en slags light implementering - man ønsker fx ikke at arbejde konsekvent med de nye begreber - diakrone værker og aggregates. Omvendt vil man - hvor relevant - linke ind i RDA. Projektet kører fra marts 2020 til december 2022 og vil blive publiceret i et wiki-base-miljø, der vil kunne justeres og inkluderer senere tilføjelser.

Frankrig

Frankrig har ikke implementeret RDA. Man vil i stedet lave en fransk RDA-version. Begrundelsen herfor er bl.a., at man mener RDA er for generel og med for mange valgmuligheder *RDA-FR = working tool for French cataloguers: - Implementation choices - Accurate and detailed rules - All kinds of library resources.* (http://www.rda-rsc.org/sites/all/files/RDA-FR_French_cataloguing_code_EURIG_2019_eng.ppt). Man kan på den ene side se den franske tilgang som en fransk applikation af RDA - på den anden side som en selvstændig version, der lægger et andet snit til den bagvedliggende IFLA-LRM-model.

(Selvom Frankrig ikke følger RDA, findes en fransk version af det nye RDA foranlediget af Canada)

Sverige

I Sverige gik man over til 1. version af RDA i den svenske fælleskatalog 2017. Der er tale om det de kalder en "light implementation": Ingen oversættelse, svensk profil i RDA-Toolkit suppleret af svenske sider udenfor Toolkit med eksempler og instruktioner. Overgang til nyt RDA er endnu ikke planlagt. Udtrykker bekymring for sværhedsgraden af det nye RDA.

Norge

Iflg. Nasjonalbibliotekets rapport til møde i 2021 i regi af den nordiske gruppe Nordic Networking Group (medlemmer: Nationalbiblioteker og centrale bibliografiske institutioner i Norden) er de fleste norske biblioteker gået over til registrering efter RDA (den hidtidige version). Norge har oversat den nye version af RDA, som også er publiceret i RDA Toolkit, men endnu udestår at revidere norske policy statements mv. hertil, ligesom der ikke er taget stilling behov for oplæring. Der vil blive etableret en norsk task force med henblik på erfaringsopsamling i forhold til brugen af det nye RDA og med henblik på at understøtte udviklingen af de nye eller reviderede norske policy statements.

Polen

I regi af bibliotekssamarbejdet NUKAT (uden deltagelse af nationalbiblioteket) har man siden 2015 arbejdet på at implementere 1. version af RDA og man er næsten i mål. RDA er ikke oversat men man har lavet polske instruktioner. Der er aktuelt ingen plan for at implementere den nye version af RDA, men analyserer på indholdet. Man finder det kompliceret men gavnligt på nogle områder og mindre gavnligt på andre.

Bilag 4 Indholdsmæssige forudsætninger

29/10/2021

DBC
D1G1TAL

Indholdsoversigt

Entiteten værk	3
Beskrivelse af værker	3
I løbende registrering: Fuldstændighed eller selektion i oprettelse af autoritetsposter for værker	3
Bibliografiske uddybninger	3
Entiteten person	5
Beskrivelse af personer.....	5
Bibliografiske uddybninger	5
Personentiteter - retrospektivt.....	5
Entiteten korporation	6
Beskrivelse af korporationer	6
Bibliografiske uddybninger	6
Korporationer - retrospektivt	7
Relationer indbyrdes og mellem entiteterne.....	8
Den bibliografiske post: Manifestations- og udtryksniveau	9
Opstilling i danske folkebiblioteker	9

Entiteten værk

Beskrivelse af værker

Værker og bibliografiske poster: Den bibliografiske post skal fremover ses i samspil med den eller de autoritetsposter, den er knyttet til. Når den bibliografiske post udveksles eller eksporteres, vil den derfor bestå af sammenflettede oplysninger fra den bibliografiske post og dennes relaterede autoritetsposter, herunder autoritetsposten for værket.

Det nationalbibliografiske niveau for værker forventes at omfatte værkstitel, varianter heraf og primære ophav hertil. Herudover diverse kodninger som fx monografi/samlingsværk, fag-/skønlitteratur etc. Relationer mellem værker, der erstatter tidligere nationalbibliografiske noter i den bibliografiske post (fx. videreførelse af, ... også udgivet separat som...) vil fortsat være nationalbibliografiske.

Supplerende biblioteksdata for værker vil omfatte emneord og indholdsbeskrivende noter samt relationer, der erstatter noter der hidtil alene har været omfattet af supplerende bibliotekskatalogisering (fx samhørende-noter på skønlitteratur).

Værkgrupper og serieværker. Det skal beskrives et niveau for disse særlige danske entiteter.

I løbende registrering: Fuldstændighed eller selektion i oprettelse af autoritetsposter for værker

Det vurderes ikke at give mening at oprette autoritetsposter for værker på alle typer af materialer. For artikler og anmeldelser synes det ikke at give mening. De udkommer som hovedregel kun en gang, og registreres efter dansk tradition inden for samme post, hvis de både er fysiske og online

For øvrige manuelt registrerede materialer vil det være relevant - også selvom materialet kun udkommer en enkelt gang, idet link til en autoritetspost på værket både i fx den nationalbibliografiens bibliografiske post og i fx. et FFU-biblioteks tilsvarende vil bidrage til et mere sikkert match end i dag.

Manifestationer af samme værk (fx. udgaver) under forskellig praksis: Selvom man ender med både at have nogle bibliografiske poster med link til autoritetspost for værk og andre tilhørende samme værk men uden link, vurderes at autoritetsposten for værk kan være med til at løfte den resterende match, ligesom denne kan bidrage til at løfte præsentationen af værket i visningen.

Bibliografiske uddybninger

Autoritetspost for værk i relation til forskellige sproglige udtryk

Udenlandske værker vil have titlen på originalsproget som værkstitel. Den danske titel tilføjes som oplysning om et repræsentativt udtryk med tilføjelse af sprogkoden for dansk ligesom en dansk indholdsbeskrivende note kan afmærkes med sprogkode. Andre sprog kan afmærkes tilsvarende. Dvs. at en grænseflade kan vælge en fuldstændig eller sprogopdelt værkvisning.

Aggregates - dansk håndtering

Aggregates er samlinger, værker der er suppleret af fx illustrationer samt samme værk udgivet med parallelle sprog i én udgivelse. Der lægges vægt på ideen til at lave selve samlingen - fx. den der har fået ideen til at samle en klassisk roman med illustrationer af en kunster - denne person er ophav til det pågældende aggregate - også selvom en sådan person som oftest slet ikke fremgår af materialet.

Aggregates er således ikke det samme som de hidtidige samlingsværker i dansk regi. Samlingsværker er i dansk sammenhæng defineret som noget indekserbart og har en særlig status i biblioteksafgiftssammenhæng.

Det forudsættes, at der i dansk sammenhæng fortsættes med samlingsværker som hidtil og ikke aggregates - derfor skal der kodes for samlingsværk i autoritetsposten for værket ligesom det skal fremgå at denne autoritetspost er en dansk variant.

Ophav til et aggregate hedder i RDA *aggregator agent* - brug af redaktørbegrebet er ikke tilladt på værkniveau i RDA. Når der laves en dansk variant, der ikke opererer med aggregates i RDA's forstand men fortsat med de hidtidige samlingsværker, forudsættes det ligeledes at tillade redaktørfunktion på samlingsværker som en del af værkdatabasen. Hvis et samlingsværk skifter redaktører oprettes en ny autoritetspost på værket - alle sådanne versioner af et værk med skiftende redaktører kan samles i en autoritetspost på værkgruppen (fx Højskolesangbogen med skiftende redaktører)

Værker med tilføjede illustrationer foreslås kodet som monografier som hidtil (fokus på teksten) og kan fortsat være RDA-autoritetsposter, idet det ifølge RDA er legalt alene at fokusere på en del af indholdet i et aggregate.

Autoritetspost på værk i forbindelse med flerbindsværker

Hvis de enkelte dele er uden prægnante titler og udgivelsesformen som flerbindsværk alene er udtryk for en praktisk håndtering oprettes autoritetspost på værk dækkende hele flerbindsværket, hvis en sådan ikke allerede eksisterer.

For øvrige flerbindsværker skal vurderes, hvorvidt modellen herfor skal gentænkes:

For eksempel:

Om de enkelte bind i flerbindsværker skal registreres som enkeltstående poster, hvor fx titlen sammensættes af flerbindsværket titel, evt. bindnummer og bindtitel, der oprettes autoritetsposter for hvert bind og hele værket knyttes sammen via et serieværk, eller om der skal fortsættes i en hoved- og bindpoststruktur.

En ny model forudses at ville resultere i bedre formidling af de enkelte bind.

Omvendt vil det ikke alene være et spørgsmål om model men også dels om det økonomisk kan lade sig gøre indenfor den nuværende ramme (bl.a. ville den logiske konsekvens af den nye model være klassifikation af det enkelte bind fremfor overordnet klassifikation af værket som helhed, stillingtagen til opstillingselement for det enkelte bind etc.), dels om der i folkebibliotekerne vil være tilslutning til en spredt opstilling af flerbindsværkers enkelte dele.

Et analyse af en ny model og konsekvenser bør udarbejdes og beslutning om model tages inden udarbejdelse af den danske katalogiseringshåndbog.

Under alle omstændigheder skal modellen fremstå fleksibel: retningslinjer uden facitliste. Hvis virkeligheden viser sig anderledes for et værk end oprindeligt antaget må man justere autoritetsposter, når man møder dette.

Autoritetsposter på værk- og analyseniveau

På tekstområdet vil man typisk oprette autoritetsposter med udgangspunkt i fysiske udgivelser, hvorfor en samlet udgivelse af dele, der også udgives separat, vil resultere i autoritetsposter på både den samlede udgivelse og den enkelte del med relationer mellem posterne.

Analytisk niveau i øvrigt beskrives som indholdsciterende note eller analyser i den bibliografiske post. Dette for ikke at skulle oprette ny autoritetspost hver gang en ny udgave af samme værk kommer og har fået tilføjet et nyt kapitel - det ville føre til en situation, hvor hver ny manifestation kunne resultere i en ny autoritetspost på værket og så reduceres det samlede formål med autoritetsposterne.

Igen er selve modellen fleksibel for analysernes placering.

Musikværker

Musikområdet er i denne sammenhæng ikke vurderet indholdsmæssigt, idet det anerkendes at musik er noget særligt, når det kommer til både værktitler og analyseniveau. Det vil være nødvendigt at lade musikeksperter se på, hvordan området bedst håndteres - både mht. regler og i modellen. Det vurderes dog umiddelbart, at modellen principielt kan rumme musikområdets særlige behov. Mht. regler vil det udfra den nye tilgang til RDA være relevant at overveje, hvorvidt en overgang fra de nuværende standardtitler på klassiske værker i folkebibliotekerne til nye værktitler er relevant udfra spørgsmålet: Vil det forøge værdien for brugerne? Dette kunne være tilfældet, såfremt KB's Dansk Musikfortegnelse også forpligter sig til at følge RDA's regler for værktitler på musik, således at der sker en harmonisering mellem noder (KB) og musikoptagelser (DBC).

Entiteten person

Beskrivelse af personer

Mht. hvilke elementer, der skal indgå ved beskrivelsen af person, kan den nu forældede RDA profils anvisninger tages som udgangspunkt.

I forbindelse med den gamle RDA-profil blev - bl.a. inspireret af udenlandske erfaringer - rejst spørgsmålet: GDPR i relation til bibliografiske data. BIR har lavet et oplæg herom til SLKS med opfordring til juridisk afklaring. *Denne er ikke udført men er fortsat relevant idet forudsætningerne i dette oplæg vil indgå i de fremtidige regler.*

Nationalbibliografisk niveau: Det vil være nødvendigt at fastlægge et sådan for entitetstypen. Hidtil er kun navn, navnevarianter og identifikationsdata nationalbibliografiske, fordi dette er de eneste oplysninger i bibliografiske poster.

Bibliografiske uddybninger

Nationalbibliografisk niveau

Skal andre data som fx. nationalitet og køn og fødselsår samt evt. dødsår (aht. copyright) indgå i det nationalbibliografiske niveau fremover? Er der en særlig forpligtelse mht. danske forfattere, mens udenlandske forfattere på tilfredstillende vis beriges via tilsvarende udenlandske poster i VIAF?

Det vil være en udvidelse, men det er netop også nu muligheden datamodelmæssigt er tilstede og det er netop et af målene med RDA at få relevante data på entitetsniveau med.

En pragmatisk tilgang anbefales:

Hidtidig praksis er minimumsreglen.

Herudover: Der er en særlig forpligtelse til registrering af danskere. Fødselsår, dødsår, køn og nationalitet tilføjes som nationalbibliografiske data, såfremt oplysninger er åbenlyse i registreringssituationen.

Hvis tidsforbruget på nationalbibliografien efter omlægning viser sig at samlet set at stige, må ovenstående udvidelse indgå i en prioritering af opgaver, der kan skæres fra.

Én person - flere identiteter samt fiktive personer

Iflg. RDA samles virkeligt navn, forskellige profiler for samme person og pseudonymer for samme person under ét navn, - kun ét navn er det rigtige for personen.

Dette er uhensigtsmæssigt i dansk sammenhæng, hvor der er tradition for at acceptere, at en person vælger flere bibliografiske identiteter ligesom en manglede respekt for pseudonymer ville kunne bringe registreringen på kant med GDPR.

I RDA samles tidligere anvendt navn under det senest anvendte navn. I Danmark indførtes ved regelrevisionen i 1996, at personer, der skifter navn, gør det fra den dag de skifter og ikke bagud efter opfordring fra bibliotekerne, der ikke ønskede at rette opstilling bagud.

Dansk tradition bør fortsætte og en særlig dansk relation "same as" indføres, hvor sammenhængen mellem navnene er almindelig offentlig kendt. Disse poster kodes som udformet i henhold til RDA, idet de samlet set indeholder alle RDA-oplysninger og man som minimum iflg. RDA alene blot skal angive et navn for personen. Ligeledes foreslås fiktive personer, der optræder som ophav, at indgå som autoritetsposter på personer i VERA efter særlig dansk regel - disse er udtrykkeligt ikke omfattet af RDA's regler for personentiteten.

Personentiteter - retrospektivt

DBC opererer allerede med autoritetsdata på personer i produktionsmiljøet (påbegyndt indført december 2013 på tekstområdet og startende med en opsamling fra ca. 1998 ff - andre områder løbende koblet på). Der udveksles data med VIAF - dog er alle de foreslåede danske data ikke indkorporeret fra starten. Yderligere retrospektive opgaver vil alene være løbende at påføre manglede elementer i de eksisterende poster, såfremt man alligevel retter i disse.

Entiteten korporation

Beskrivelse af korporationer

Mht. hvilke elementer, der skal indgå ved beskrivelsen af korporationer, kan den nu forældede RDA profils anvisninger tages som udgangspunkt. Disse åbnede for, at der kunne medtages etableringsår, afslutningsår og virkefelt hvis det fremgik, men det blev ikke anvist direkte som en del af det nationalbibliografiske niveau. Sproglige varianter af korporationsnavnet, der hidtil har været postspecifikke, vil fremover optræde som almindelig variantform i autoritetsposten og vil derfor alle indgå ved ekspanderingen henvisninger til bibliografiske poster.

Det nationalbibliografiske niveau for korporationer fastholdes derfor med en række modifikationer mht. henvisninger omkring underkorporation/overkorporation og henvisninger ved sproglige varianter af navnet. I alle tilfælde afskaffes postspecifikke henvisninger.

Bibliografiske uddybninger

Regelændringer

I forbindelse med den gamle RDA-profil blev der taget den beslutning, at navne på internationale korporationer fremover skulle fastlægges ud fra internationale hensyn som det hidtil er sket i forskningsbibliotekerne og som RDA foreskriver. Dvs. nationalbibliografien og folkebibliotekerne skulle ændre praksis. Denne beslutning forudsættes at stå ved magt, da den næppe vil genere folkebibliotekerne og der ellers skulle opereres med flere danske metoder for udformning af korporationsnavne.

Ligeledes blev det i den gamle profil besluttet, at danske statslige korporationer skulle følge international praksis og som første led have landenavnet med en fast variantform på det efterfølgende led. Da vi ikke har korporationer som opstillingselement (musikområdet undtaget) er dette uden praktisk betydning for folkebibliotekernes opstilling.

Derudover lægges der i den gamle RDA-profil op til, at de danske særregler om fordanskede former for udenlandske ensembler, musikorkestre mv. underlagt militære korporationer afskaffes, så der ikke fremover er valg mellem to navne for samme korporation afhængig af materialetypen.

Disse regelændringer vil der skulle tages højde for ved retrospektiv dannelse af autoritetsposter på korporationer. Dette kan formentlig ikke ske maskinelt men alene ved oprydning.

Navneskift på korporationer

Navneskift på korporationer behandles ikke indenfor samme post, men der oprettes en ny autoritetspost - helt på linje med RDA. Posterne knyttes sammen med relevante relationer, der ikke alene altid er simple tidligere eller senere navne men også kan beskrive fusioner og opsplittings. Navneskift i form af henvisninger er således afskaffet med RDA.

Over- og underordnede korporationer

En underordnet korporation opbygges som oftest med den overordnede korporations navn som første led. I nogle tilfælde vil der også kunne forekomme mellemliggende led i navnet. Tidligere har der i DBCs del af nationalbibliografien været tradition for af medtage henvisninger til overordnede led, ligesom der er forekommet henvisninger til henvisninger - helt efter vejledningen i de nuværende reglers 1. del, kapitel 5.

Fremover vil korporationsnavne, der indebærer underordning blive modelleret som en autoritetspost på den overordnede korporation inkl. henvisninger hertil samt en post repræsenterende den underordnede korporation med dens korrekte fulde navn, inkl. evt. henvisninger - dog eksklusiv de henvisninger, der alene refererer til den overordnede korporation. Underkorporationen vil have en hierarkisk relation til den overordnede korporation.

Hvis den underordnede korporation skifter navn og dette skyldes et navneskifte på den overordnede korporation, laves ny post på både den overordnede korporation og den underordnede korporation. Nye og gamle poster knyttes sammen via relationer.

Hvis den overordnede korporation ikke har udgivet noget selvstændigt, vil der således være autoritetspost på en korporation, der ikke direkte refereres til fra en bibliografisk post.

Alene den underordnede korporation og dennes henvisninger samt evt. relation til tidligere navn for samme vil blive ekspanderet ind i den bibliografiske post, der således fremover ikke vil indeholde henvisninger til henvisninger eller navneskift for overordnede korporation alene.

Korporationer - retrospektivt

DBC påbegynder arbejdet med autoritetsposter på musikkorporationsnavne i produktionsmiljøet i efteråret 2021. Det foreslås, at der etableres et autoficeringsprojekt på tekst- og filmområdet med udgangspunkt i DBCs poster fra 1999 ff. Årstallet er valgt på linje med udgangspunktet for DBCs tilsvarende projekt for personer, og bestemt ud fra tidspunktet, hvor man der gik over til de nugældende regler, der for korporationer bl.a. medførte ændringer for regions- og kommunenavne.

Relationer indbyrdes og mellem entiteterne

I selve modellem er der indbygget primær relation mellem værk, udtryk og manifestation, hvilket kan anvendes til at give overblik over samtlige versioner og udgivelser af et værk.

Derudover defineres i RDA en lang række relationer mellem værker, mellem udtryk og mellem manifestationer; samt mellem disse og ophav og indbyrdes mellem ophav.

Relationerne er registreret med en URI i RDA Registry, der gør relationerne sproguafhængige.

Alle disse relationer erstatter i vid udstrækning en lang række noter i de hidtidige bibliografiske poster.

Et foreløbigt bud på relationer, der vil være relevante i en dansk sammenhæng samt relationer, der derudover umiddelbart skønnes vigtige som lokale danske fremgår af bilag 5.

Udover disse relationer fungerer de hidtidigt anvendte funktionskoder ved ophav som en beskrivelse af relationen mellem et ophav og den bibliografiske entitet. Funktionskoderne vil skulle fordeles ud på hvilket entitetsniveau, koden vil kunne optræde på fremover.

Selvom der i danske katalogiseringshåndbog vil blive beskrevet et relevant dansk udvalg af relationer, vil RDA's samlede udvalg af relationer være at betragte som legale i en dansk sammenhæng.

Den bibliografiske post: Manifestations- og udtryksniveau

Manifestationsniveauet og nødvendige data om udtryk samles i den bibliografiske post og der linkes til relevante autoritetsposter, der til dels kan flettes ind ved udveksling som fuld bibliografisk post. ("til dels" fordi der fortsat ikke vil være plads til andet end et navn og dets varianter i den bibliografiske post, mens autoritetsposten også vil kunne rumme andre data såsom køn, nationalitet mv.)

Reglerne for de beskrivende data i den bibliografiske post vil med enkelte modifikationer være de nuværende danske regler. Med enkelte modifikationer forstås fx at materialebetegnelser ikke længere skal opfattes som en del af hovedtitel, men er selvstændigt element (i praksis allerede implementeret i form af ikoner i katalogerne) og at en række noter vil udgå fra manifestationsniveauet og være erstattet af noter fra værkniveauet og/eller en relation.

Opstilling i danske folkebiblioteker

Opstilling i danske folkebiblioteker bør for så vidt muligt følge hidtidig praksis. Der ændres ikke principper som oprindeligt planlagt i forbindelse med den første version af af RDA, men en ændret model for flerbindsværker kan betyde ændret opstilling af disse.

Autoritetsposter for værker angiver ikke opstilling men alene data til dannelse af Authorized Access Point, fx er to ophav til samme skønlitterære værk anført ligeværdigt i autoritetsposten for værket, selvom kun en af dem skal være opstillingselement. En forudsætning i den nye model er, at opstillingsdata alene skal fremgå af manifestationsniveauet. Ophav til værk bør ved genbrug kopieres fra autoritetsposten for værket, og i den enkelte manifestationspost tages der så stilling til opstillingselement ud fra manifestationens præsentation.

Bilag 5 Oversigt over relationer (simple version)

29/10/2021

**DBC
D1G1TAL**

Indholdsoversigt

VÆRK-VÆRK relationer	4
Relationer ved afledt værk.....	4
er transformation af	4
er inspireret af (værk)	4
Ledsagende / medfølgende værker	5
er berigelse af.....	5
er komplementeret af	5
Øvrige relevante værk-værk relationer	5
er indeholdt i	5
er efterfølger	5
er forhistorie.....	5
Værk som emne-relationer	5
har emne.....	5
Lokale værk-værk relationer	6
tegneserieversion af	6
børneversion af.....	6
børneversion baseret på.....	6
samme som	6
UDTRYK-UDTRYK relationer	7
Afledte udtryk.....	7
er baseret på (udtryk).....	7
MANIFESTATION-MANIFESTATION relationer	8
Relationer ved tilsvarende manifestationer	8
has equivalent manifestation.....	8
Relationer - del af manifestation	8
is part of manifestation.....	8
Relationer – ledsagende manifestation	8
is accompanied by manifestation.....	8
Lokale manifestation-manifestation relationer	8
har foregående udgave.....	8
PERSON relationer	9
PERSON-PERSON	9
har alternativ identitet	9
har virkelig identitet.....	9
samme som	9

PERSON-KORPORATION	9
har korporation (er medlem af korporation).....	9
KORPORATION relationer	10
KORPORATION-KORPORATION	10
har hierarkisk overordnet	10
har hierarkisk underordnet	10
har forgænger	10
har efterfølger	10
har forgænger til opsplnitning (forgænger-korporation, som er blevet opsplittet)	10
har produkt af en opsplnitning (efterfølger-korporation, resultat af opsplnitning).....	10
har del af sammenlægning (forgænger-korporation, som er blevet merged)	10
har produkt af sammenlægning (efterfølger-korporation, resultat af merge).....	10
samme som	10
KORPORATION-PERSON	10
har medlem	10

VÆRK-VÆRK relationer

Relationerne indgår i et hierarki, hvor trække-reglen er, at man går et niveau op, hvis en mere specifik underliggende relation ikke findes eller er anvendelig.

Relationer ved afledt værk

er transformation af

er transformation ved stil

er genindspilning af

er transformation ved genre

er baseret på

er bearbejdelse af

er dramatisering af

er filmatisering af

er omskrivning til roman af

er libretto baseret på

er musikalsk teaterbearbejdelse af

er operabearbejdelse af

er omskrivning til graphic novel af

er sammenfatning af

er resumé af

er variationer baseret på

er forkortelse af

er transformation ved retningslinje

er forudgået af

er erstatning for

er fortsættelse af

er transformation ved udvidelsesplan

er transformation ved målgruppe

er sproglig version af

er inspireret af (værk)

er del af serie

er underserie af

Ledsagende / medfølgende værker

er berigelse af

er vejledning til

er supplement til

er bilag til

er komplementeret af

er musik til

er musik til film

er tekst til værk

er libretto til

Øvrige relevante værk-værk relationer

er indeholdt i

er efterfølger

er forhistorie

Værk som emne-relationer

har emne

er beskrivelse af

er analyse af

er anmeldelse af

er kritik af

Lokale værk-værk relationer

tegneserieversion af

børneversion af

børneversion baseret på

samme som

Øvrige værk-værk relationer i RDA er udeladt.

UDTRYK-UDTRYK relationer

Relationer mellem udtryk vil være indeholdt i de bibliografiske poster.

Afledte udtryk

er baseret på (udtryk)

er arrangement af

er revision af

er oversættelse af

er synkroniseret version af

Øvrige udtryk-udtryk relationer i RDA er udeladt.

MANIFESTATION-MANIFESTATION relationer

Relationer ved tilsvarende manifestationer

has equivalent manifestation

er også udgivet som

er reproduktion af manifestation af

er faksimile af manifestation af

er genoptryk af manifestation af

er elektronisk reproduktion af manifestation af

Relationer - del af manifestation

is part of manifestation

er indlagt i

er særnummer af

Relationer – ledsagende manifestation

is accompanied by manifestation

er udgivet sammen med

Lokale manifestation-manifestation relationer

har foregående udgave

PERSON relationer

PERSON-PERSON

har alternativ identitet

har virkelig identitet

samme som

PERSON-KORPORATION

har korporation (er medlem af korporation)

Fra enhver af de bibliografiske entiteter kan der i øvrigt relateres til personer i form af funktionsbetegnelser og -koder.

KORPORATION relationer

KORPORATION-KORPORATION

har hierarkisk overordnet

har hierarkisk underordnet

har forgænger

har efterfølger

har forgænger til opsplитning (forgænger-korporation, som er blevet opsplittet)

har produkt af en opsplitning (efterfølger-korporation, resultat af opsplitning)

har del af sammenlægning (forgænger-korporation, som er blevet merged)

har produkt af sammenlægning (efterfølger-korporation, resultat af merge)

samme som

KORPORATION-PERSON

har medlem

Fra enhver af de bibliografiske entiteter kan der i øvrigt relateres til korporationer i form af funktionsbetegnelser og -koder.

Bilag 6 Tabel over VERA-versioner med funktionalitet, interessenter og målsætning

29/10/2021

**DBC
D1G1TAL**

Indholdsoversigt

VERA version	Funktionalitet	Interessenter	Mål
0.7	<p>Dataskabelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> Autoritetspost kan uploades til VERA vha. DBCs katalogiseringseditor (DBCKat) via katalogiseringservice (OpenUpdate) Autoritetspost kan redigeres, valideres og opdateres i VERA vha. DBCKat via OpenUpdate <p>Søgning:</p> <ul style="list-style-type: none"> Der kan søges i autoritetsposter i VERA til brug for genfindning, identifikation og verifikation vha. DBCKat Der kan samsøges på tværs af VERA og bibliografiske poster vha. DBCKat <p>Udlevering:</p> <ul style="list-style-type: none"> Autoritetsposter fra VERA kan udleveres til redigering og genbrug i DBCKat <p>Visning:</p> <ul style="list-style-type: none"> Autoritetsposter fra VERA kan vises i diverse produktionsformater i DBCKat 	DBC	DBC kan producere autoritetsposter, der knytter sig til nationalbibliografierne for bøger, artikler, film, lyd- og musiktageelser samt supplerende biblioteksdata (SBD)
	<p>Import:</p> <ul style="list-style-type: none"> Der kan importeres supplerende metadata fra VIAF (The Virtual International Authority File) til berigelse af autoritetsposterne i VERA <p>Eksport:</p> <ul style="list-style-type: none"> Der kan eksporteres poster fra VERA til VIAF 	VIAF	Autoritetsposter i VERA kan beriges med ID'er og kontekstdata fra VIAF til brug for verifikation
<i>Denne afhænger af Afgiftens mulighed for at sende dataleverance</i>	<p>Import:</p> <ul style="list-style-type: none"> Der kan importeres supplerende metadata (fødselsdato og forfatternummer) fra Biblioteksafgiften til berigelse af autoritetsposterne i VERA 	Slots- og Kulturstyrelsen	Autoritetsposter i VERA kan beriges med ID'er og kontekstdata fra Biblioteksafgiften til brug for verifikation
	<p>Udnyttelse i Den Åbne Platform:</p> <ul style="list-style-type: none"> Autoritetsposterne i VERA kan udnyttes i Den Åbne Platform (DÅP) 	Eksterne aftagere	Eksterne aftagere kan udnytte data og afprøve den nye datamodel i egne grænseflader
0.8	<p>Udlevering:</p> <ul style="list-style-type: none"> Autoritetsdatasæt fra VERA kan høstes via OAI <p>Konvertering:</p> <ul style="list-style-type: none"> Autoritetsdatasæt fra VERA kan konverteres fra danMARC3 hjælpepostformat til MARC21 Authority 	Det Kgl. Bibliotek og øvrige institutioner, der indgår i KB Konsortiet	Det Kgl. Bibliotek og øvrige institutioner i KB konsortiet kan bruge autoritetsposter fra VERA og linke hertil fra deres bibliografiske poster

VERA version	Funktionalitet	Interessenter	Mål
0.9	<p>Entity management:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dataleverandører kan valideres • Indhold fra dataleverandører kan valideres i forhold til rettighedsstyring i openAgency <p>Dataskabelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Autoritetspost kan uploades til VERA vha. BCIs katalogiseringseditor (BCI-DBCKat) via katalogiseringservice (OpenUpdate) • Autoritetspost kan redigeres, valideres og opdateres i VERA vha. BCI-DBCKat via OpenUpdate <p>Søgning:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Der kan søges i autoritetsposter i VERA til brug for genfinding, identifikation og verifikation vha. BCI-DBCKat • Der kan samsøges på tværs af VERA og bibliografiske poster vha. BCI-DBCKat <p>Udlevering:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Autoritetsposter fra VERA kan udleveres til redigering og genbrug i BCI-DBCKat <p>Visning:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Autoritetsposter fra VERA kan vises i diverse produktionsformater i BCI-DBCKat 	BiblioteksCenter for Integration (BCI)	<p>BiblioteksCenter for Integration (BCI) kan - efter samme retningslinjer og praksis som DBC - producere autoritetsposter, der knytter sig til fremmedsproget materiale, der indkøbes til de danske folkebiblioteker, og som BCI står for at registrere</p> <p>BiblioteksCenter for Integration (BCI) kan bruge og genbruge eksisterende autoritetsposter og linke hertil fra deres bibliografiske poster</p>
1.0	<p>Dataskabelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Autoritetspost kan uploades til VERA vha. FBS katalogiseringseditor i Cicero via katalogiseringservice (OpenUpdate) • Autoritetspost kan redigeres, valideres og opdateres i Cicero via OpenUpdate <p>Søgning:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Der kan søges i autoritetsposter i VERA til brug for genfinding, identifikation og verifikation vha. Cicero • Der kan samsøges på tværs af VERA og bibliografiske poster vha. Cicero <p>Udlevering:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Autoritetsposter fra VERA kan udleveres til redigering og genbrug i Cicero <p>Visning:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Autoritetsposter fra VERA kan vises i diverse produktionsformater i Cicero 	FBS-bibliotekerne og øvrige institutioner, som bruger Systematics klient Cicero	Folkebibliotekerne kan - efter samme retningslinjer og praksis som DBC og BCI - producere autoritetsposter, der knytter sig til dansk og udenlandsk materiale, der indkøbes til de danske folkebiblioteker og ikke registreres i nationalbibliografierne

Bilag 7 Teknisk implementering af VERA 1.0

29/10/2021

**DBC
DIGITAL**

Indholdsoversigt

VERA 0.7 - etablering og integration i DBCs interne produktion	4
Opnåede mål i VERA 0.7.....	4
VERA 0.8 - Det Kgl. Bibliotek m.fl. kan hente og bruge autoritetsdata fra VERA.....	5
Opnåede mål i VERA 0.8.....	5
VERA 0.9 - integreres i katalogiseringsfællesskabet mellem DBC og BiblioteksCenter for Integration.....	6
Opnåede mål i VERA 0.9.....	6
VERA 1.0 - integreres i katalogiseringsfællesskabet mellem DBC og folkebibliotekerne	7
Opnåede mål i VERA 1.0.....	7

VERA 1.0 implementeres i en række trin, som hver især muliggør dataskabelse og dataanvendelse for hovedinteressentgrupperne: DBC, Det Kgl. Bibliotek herunder BiblioteksCenter for Integration og folkebibliotekerne.

I og med at den tekniske implementering vil blive systembaseret omfatter interessenterne også små og mellemstore biblioteker og institutioner, som indgår i KBs konsortium eller bruger Systematics Cicero-klient.

Her følger en beskrivelse af de enkelte versioner frem til VERA 1.0.

VERA 0.7 – etablering og integration i DBCs interne produktion

DBC vil kunne producere de autoritetsposter, der knytter sig til nationalbibliografierne for bøger, artikler, film, lyd- og musikoptagelser samt supplerende biblioteksdata (SBD).

Autoritetsposterne vil blive produceret via DBCs katalogiseringseditor og -system og gjort søgbare i den interne produktion, men vil blive tilbageholdt fra yderligere behandling og dataanvendelse i den Fælles Biblioteksinfrastruktur (FBI).

Alle bibliografiske poster, som relaterer sig til autoritetsposter, vil få ekspanderet disse relationer ved udlevering til FBI med indhold fra autoritetsposterne.

Som det er beskrevet i søgevisionens principper for realisering, er det et vigtigt element at eksterne aftagere sidestilles med DBC selv, hvorfor det skal være muligt for eksterne aftagere igennem Den Åbne Platform (DÅP) at udnytte de nye registreringer i deres lokale grænsefladeudvikling.

DBC vil eksportere poster fra VERA til The Virtual International Authority File (VIAF) og vil importere metadata til berigelse af autoritetsposterne fra VIAF.

En gradvis dannelse af autoritetsposter for værker ud fra eksisterende bibliografiske poster vil understøtte DBCs daglige produktion og vedligehold.

Opnåede mål i VERA 0.7

- DBC kan producere de autoritetsposter, der knytter sig til nationalbibliografierne for bøger, artikler, film, lyd- og musikoptagelser samt SBD
- DBC kan strømline arbejdsprocesser i dataskabelse og -vedligehold ved hjælp af autoritetsdata
- Datamodellen efterprøves inden den rulles ud til øvrige interessentgrupper
- Eksterne aftagere kan udnytte data og afprøve den nye datamodel i egne grænseflader
- Når værkservicen i FBI er klar til delvist at basere sig på autoritetsposter vil disse være til stede

VERA 0.8 - Det Kgl. Bibliotek m.fl. kan hente og bruge autoritetsdata fra VERA

m.fl. dækker over, at de løsninger, der udvikles til Det Kgl. Bibliotek også vil kunne udnyttes af øvrige biblioteker og institutioner, der indgår i KB konsortiet og bruger Ex Libris' bibliotekssystem, Alma.

Af systemmæssige årsager vil det være nødvendigt at opsplitte Det Kgl. Biblioteks interaktion med VERA i hhv. import og eksport.

Import af autoritetsdata med efterfølgende mulighed for brug og relationsdannelse i KBs bibliografiske poster skal ske via OAI til bibliotekssystemet Alma.

Når det kommer til dataproduktion og upload af autoritetsdata til VERA er der i Alma mulighed for at integrere eksterne autoritetsdatabaser og -systemer.

En integration vil som minimum kræve forudgående analyser af, hvordan VERA og FBI skal integreres i Alma, og et tæt samarbejde med Det Kgl. Bibliotek og Ex Libris om at eksekvere integrationen.

Det skønnes ikke muligt inden for rammerne af indeværende analyse at komme med et bud på omfanget af en sådan opgave, men det kan indgå i den senere udvikling af VERA.

For at vente med at udvikle en Alma-integration taler også, at Slots- og Kulturstyrelsen og Det Kgl. Bibliotek på nuværende tidspunkt endnu ikke har lagt sig fast på, hvordan RDA skal implementeres i nationalbibliografierne for periodica, noder og kort. Det er derfor ikke muligt at tage indholdsmæssige behov i ed, når det gælder KBs produktion af autoritetsposter til VERA.

Opnåede mål i VERA 0.8

- Det Kgl. Bibliotek og øvrige institutioner i KB konsortiet kan bruge autoritetsposter fra VERA (afhængigt af om der udarbejdes en konverteringsspecifikation mellem danMARC3s hjælpepostformat og MARC21 Authority)

VERA 0.9 - integreres i katalogiseringsfællesskabet mellem DBC og BiblioteksCenter for Integration

VERA 0.9 skal understøtte det katalogiseringsfællesskab, der findes mellem DBC og BiblioteksCenter for Integration (BCI), og sikre at BCI kan producere og genbruge autoritetsposter fra VERA.

BCI vil kunne producere autoritetsposter, der knytter sig til fremmedsproget materiale, der indkøbes til de danske folkebiblioteker, på samme måde som de i dag producerer bibliografiske poster via deres katalogiseringseditor ved hjælp af lokale skabeloner og en Update-service, der behandler og validerer posterne ud fra den fastlagte rettighedsmodel, som er implementeret i OpenAgency, og ud fra en udvidet forretningslogik i OpenUpdate.

Det er muligt for alle parter at genbruge autoritetsposter på tværs af institutionerne.

Fortsat retrospektiv dannelse af autoritetsposter vil give et større fundament for genbrug i produktionsleddet, samt et endnu bedre og mere homogent datagrundlag og afsæt for services og dataanvendelse.

Opnåede mål i VERA 0.9

- BCI kan - efter samme retningslinjer og praksis som DBC - producere autoritetsposter, der knytter sig til de udenlandske værker i fælleskatalogen, som de står for at registrere
- BCI kan strømline arbejdsprocesser i dataskabelse og -vedligehold ved hjælp af autoritetsdata
- Flere bibliografiske poster vil blive etableret med relation til autoritetsposter for fx værker og serier, hvilket giver et bedre og mere homogent datagrundlag

VERA 1.0 - integreres i katalogiseringsfællesskabet mellem DBC og folkebibliotekerne

Folkebibliotekerne vil kunne producere autoritetsposter på samme måde, som de i dag producerer bibliografiske poster, fuldt integreret i deres katalogiseringseditor og -system, ved hjælp af lokale skabeloner og en Update-service, der behandler og validerer posterne udfra den fastlagte rettighedsmodel, som er implementeret i OpenAgency, og ud fra en udvidet forretningslogik i OpenUpdate - på tilsvarende måde, som det i dag sker for folkebibliotekernes bibliografiske poster.

Det er muligt for alle parter at genbruge autoritetsposter på tværs af institutionerne.

Fortsat retrospektiv dannelse af autoritetsposter vil give et større fundament for genbrug i produktionsleddet, samt et endnu bedre og mere homogent datagrundlag og afsæt for services og dataanvendelse.

Opnåede mål i VERA 1.0

- Folkebibliotekerne kan - efter samme retningslinjer og praksis som DBC - producere autoritetsposter, der knytter sig til de udenlandske værker i fælleskatalogen, som de står for at registrere
- Folkebibliotekerne kan strømline arbejdsprocesser i dataskabelse og -vedligehold ved hjælp af autoritetsdata
- Folkebibliotekerne er oftest først med at registrere de udenlandske skønlitterære værker, som senere oversættes til dansk fx populære serier, og kan på den måde registrere autoritetsposter, som DBC på et senere tidspunkt kan genanvende i nationalbibliografien
- Flere bibliografiske poster vil blive etableret med relation til autoritetsposter for fx værker og serier, hvilket giver et bedre og mere homogent datagrundlag

Bilag 8 Implementeringsopgaver i FBI

29/10/2021

**DBC
D1G1TAL**

Indholdsoversigt

Implementeringsopgaver i FBI	3
RåpostRepo (RR).....	3
Katalogiseringseditoren DBCKat.....	3
Webservices.....	4
Dmat, system til import og behandling af digitale materialer	4
Update, opdaterings- og postbehandlingsservice	4
Periodiske jobs i DataIO	5
In-dataflows og tilhørende håndtering	5
Udlevering af data.....	6
Databehandling.....	6

Implementeringsopgaver i FBI

Oversigt over nødvendige udviklingsopgaver i FBI i forbindelse med implementering af RDA og VERA 1.0. Det er disse opgaver, der vil ligge til grund for udarbejdelse af budget og roadmap i foranlysnens trin 2.

RåpostRepo (RR)

Poster ligger lagret i RR og udleveres af RR RecordService.

Denne service ekspanderer i dag indholdet i DBCs bibliografiske poster, så links til autoritetsposter suppleres med metadata fra autoritetsposter, inden posterne sendes videre til displaybrønden og til eksterne aftagere af data.

Postekspanderingen skal udvides, så metadata for de nye entitetstyper ekspanderes i de poster, som relaterer hertil.

Datamodellen i RR

- Datamodellen i RR skal udvides med de nye entitetstyper værker, værkgrupper og serieværker samt relationer

RR RecordService

- Ekspandering af bibliografiske poster med data fra autoritetsposter skal udvides til også at omfatte data fra autoritetsposterne for værker, værkgrupper og serieværker
- Ekspandering af autoritetsposter med data fra relaterede autoritetsposter

RR solr

- Nye søgeindekser for entitetstyperne: værker, værkgrupper og serieværker samt ændringer i eksisterende (Ca. 25 nye term, 20 nye phrase og 10 nye scan-indekser for hver entitetstype)
- Trimning i eksisterende (ca 175, 85, 48) - herunder forventes betydelig slankning

Katalogiseringseditoren DBCKat

Katalogisering via DBCKat understøtter allerede på nuværende tidspunkt oprettelse af autoritetsposter direkte via registreringen af det enkelte materiale.

Vedligehold af autoritetsposter sker ved søgning og opdatering af poster i autoritetsbasen.

Søgeplatformen i katalogiseringsmiljøet understøtter integreret søgning på tværs af autoritetsposter og bibliografiske poster.

DBCKat skal imidlertid oprustes til at kunne håndtere autoritetsposter for de nye entitetstyper: værker, værkgrupper og serieværker samt have omlagt funktionalitet, der behandler eller beror på metadata, som flytter fra den bibliografiske post til det nye værkniveau.

Den eksisterende funktionalitet i DBCKat skal derfor suppleres med

- 3 nye DBCKat skabeloner inkl. indholdsvalidering for de nye entitetstyper: værker, værkgrupper og serieværker
- Trimning af alle eksisterende skabeloner i DBCKat inkl. indholdsvalidering for bibliografiske poster (Ca. 45)
- Automatisk oprettelse af autoritetsposter for de nye entitetstyper: værker, værkgrupper og serieværker direkte via registreringen af det enkelte materiale.
- NYT: Funktionalitet, som tager højde for indbyrdes "afhængigheder" ved at oprette autoritetsposterne i bestemt rækkefølge. Dette kan måske implementeres i Build eller i en "overfunktion" til Update
- NYT: Implementering af "menuer" til valg og indsættelse af relationstyper
- Flette- og linkfunktioner for de nye entitetstyper: værker, værkgrupper og serieværker (Fra den bibliografiske post: max. 2 x 3)

- Fra autoritetspost for værk: max. 6
- Fra autoritetspost for serieværk: max. 6)
- NYT: Katalogiseringskærbillede, der integrerer den nye datamodel, og kan vise en bibliografisk post i samspil med en eller flere af de relaterede autoritetsposter
- RecordCollection: dannelse af samling af poster til indeksering - skal udvides med entitetstyperne: værker, værkgrupper og serieværker
- Nye visformater for entitetstyperne: værker, værkgrupper og serieværker herunder også visning af ekspanderet indhold (ca. 5 visformater for hver entitetstype)
- Forbehandlingen af bibliografiske poster i DBCKat skal trimmes ift. til de nye katalogiseringsregler
- Import af metadata fra Promat skal operere på to niveauer; de bibliografiske poster og autoritetsposter for værker (og ikke kun de bibliografiske poster som i dag)
- Emneordsgenerering og -validering skal operere på to niveauer; de bibliografiske poster og autoritetsposter for værker (og ikke kun de bibliografiske poster som i dag)
- Afhængigt af beslutning om persistent VERA-ID skal DBCKat sættes op til anden nummerrulle/ID-rulle (flyttes evt. til Update inden)
- Evt. trimning af accessionssystem

Webservices

AI-baserede webservices foreslår emneord og klassemærke på baggrund af match på lignende materialer. Disse services skal kunne slå op i data (emneord, klassemærke, serier etc.) i autoritetsposter og ikke kun i de bibliografiske poster.

- Katalogiserings-webservices skal foretage match på et datasæt som er suppleret med data i autoritetsposter og ikke kun bibliografiske poster

Dmat, system til import og behandling af digitale materialer

Det vurderes ikke hensigtsmæssigt at lade Dmat medvirke til autogenerering af autoritetsposter for værker og serieværker baseret på data fra Publizon, primært pga. dårlig datakvalitet.

Ved dannelse af nye poster skal Dmat-systemet kopiere relationer til værkposter og serieværker i de foreløbige bibliografiske poster på samme vis som det i dag gøres for relationer til personer og tilpasset danMARC3.

- Dmat-systemet skal danne råposter efter RDA og i danMARC3
evt. på baggrund af en nyrevideret mapning fra ONIX til danMARC3
- Dmat-systemets match-algoritme skal tilpasses og kunne håndtere match imod såvel danMARC2- som danMARC3-poster

Update, opdaterings- og postbehandlingservice

Katalogiserings servicen OpenUpdate er en schweizerkniv af et system, som udfylder en del funktioner i det nuværende produktionsmiljø.

Servicen bruges både af DBC og af de øvrige dataleverandører, som leverer bibliografiske poster til Brønden.

Den nuværende funktionalitet i Update skal suppleres med følgende:

- 3 nye Update-skabeloner til DBC inkl. indholdsvalidering for de nye entitetstyper: værker, værkgrupper og serieværker
- Automatisk oprettelse af 191919-påhængsposter for de nye entitetstyper: værker, værkgrupper og serieværker
- Trimning af alle eksisterende skabeloner i Update inkl. indholdsvalidering for bibliografiske poster (Ca. 110]

- NYT: Funktionalitet, som tager højde for indbyrdes "afhængigheder" ved at oprette autoritetsposterne i bestemt rækkefølge. Dette kan måske implementeres i Build eller i en "overfunktion" til Update
- Forbehandlingen af bibliografiske poster i Update skal trimmes ift. til de nye katalogiseringsregler
- Emneordskopiering fra Metakompasset skal operere på to niveauer; de bibliografiske poster og autoritetsposter for værker (og ikke kun de bibliografiske poster som i dag)
- Trimning af kriterier i eksisterende dobbeltpostkontrol
- Ny dubletkontrol for de nye entitetstyper: værker, værkgrupper og serieværker
- Ændring i kriterier for påhængspostdannelse for biblioteker, der følger Brøndens påhængspostmodel – bl.a. nyt opstillingsfelt 238 skal medtages
- Afhængigt af beslutning om persistent VERA-ID skal Update sættes op til anden nummerrulle/ ID-rulle
- 3 nye Update-skabeloner til BCI inkl. indholdsvalidering for de nye entitetstyper: værker, værkgrupper og serieværker
- Integration af ny udvidet rettighedsmodel (implementeres i OpenAgency men eksekveres af Update) for autoritetsposter
- Udvidelse af dobbeltpostkontrol til at arbejde på autoritetsposter for de nye entitetstyper: værker, værkgrupper og serieværker
- 3 nye Update-skabeloner til FBS inkl. indholdsvalidering for de nye entitetstyper: værker, værkgrupper og serieværker

Periodiske jobs i DataIO

I forbindelse med DBCs daglige metadataproduktion er der opsat en række korrekturer, som hjælper med at sikre korrekthed og homogenitet i metadata og understøtter basepleje.

Disse interne korrekturgange, der skal udvides til at håndtere de nye entitetstyper og den ny datamodel, skal understøttes af korrekturprint. Der skal derfor tilføjes nogle nye og trimmes i de eksisterende jobs i DataIO.

- Nye udtræk til og opsætning af daglige korrekturprint for de nye entitetstyper: værker, værkgrupper og serieværker
- Trimning af de eksisterende daglige korrekturprint, ugekorrektur og BKM-korrektur

In-dataflows og tilhørende håndtering

Periodikaposter fra Det Kgl. Bibliotek

Det Kgl. Bibliotek indsender periodikaposter til FBI.

Disse udsættes for en minimal databehandling, hvorefter de danner grundlag for DBCs registreringer af enkeltnumre.

Denne databehandling skal justeres afhængigt af, hvordan KB implementerer RDA og den nye datamodel i periodikaposterne.

Infomedia

Der modtages data fra Infomedia, som omsættes til foreløbige poster til arkivregistrering.

Disse foreløbige poster skal konverteres til det nye danMARC3

Metadata fra materialevurderinger

Der modtages supplerende biblioteksdata fra lektørernes materialevurderinger.

Denne dataimport skal justeres, så metadata kan importeres og lagres i de nye entitetstyper: værker, værkgrupper og serieværker.

Berigende data fra VIAF

Der modtages supplerende data til autoritetsposterne fra VIAF.

Denne dataimport skal udvides med import af supplerende data for de nye entitetstyper.

Udlevering af data

AI dataeksport af bibliografiske poster til dataleverancer, OAI-høstning mm foregår på baggrund af de data, der udleveres fra RR RecordService.

RecordServicen ekspanderer som nævnt de bibliografiske poster med data fra de relaterede autoritetsposter. Der vil altså for de bibliografiske poster ikke være nævneværdige ændringer.

Dataeksport af autoritetsposter vil baseres på rådata, der udleveres af RR RecordService og ske gennem dataleverancer og OAI-høstning.

Dataleverancer til VIAF

Dataeksporten til VIAF skal udvides med eksport af de nye entitetstyper.

OAI

OAI vil skulle udvides med supplerende autoritetsdatasæt baseret på behov.

For at tilgodese bl.a. Det Kgl. Bibliotek, vil der fx være behov for at kunne udlevere et datasæt bestående af autoritetsposter for personer.

Dette datasæt skal kunne udleveres i MARC21 Authority, hvorfor en konvertering de to formater imellem skal være udarbejdet forinden.

Databehandling

Der vil kun skulle ske mindre justeringer i dataflowet for de bibliografiske poster til displaybrønden, idet ændringerne vil blive minimeret ved den ekspandering, der sker ved udleveringen af posterne fra RR.

DKABM-konvertering

Af hensyn til de FBI-komponenter og services, fx. facetindekser og OpenFormat som bruger DKABM, vil det være nødvendigt at justere mapning og konvertering, så det stemmer overens med danMARC3 og indholdet i de bibliografiske poster.

Unit- og værkmatch

Af hensyn til de FBI-komponenter og services, fx. værkvisnings- og serieservicen, som baserer sig på den eksisterende unit- og værkmatch, vil det være nødvendigt at trimme unit- og værkmatch, så det stemmer overens med danMARC3 og indholdet i de bibliografiske poster.

Herudover skal værkmatchen udvides med en matchnøgle for værk-id'et, så det registrerede værk kan bruges direkte i værkmatchen.

- Trimning i unit- og værkmatch ift. danMARC3
- Udvidelse med ny værkmatch-nøgle, der mærker på postens værk-id og samler til værk på baggrund heraf